

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มุ่งศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาโครงการจัดการศึกษาสำหรับบุคลากรประจำการ ของสถาบันราชภัฏนครศรีธรรมราช ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. ความหมายของแบบการเรียน
2. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาแบบการเรียน
3. ทฤษฎีเกี่ยวกับรูปแบบการเรียน
4. การเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษา
5. แบบการเรียนของนิสิตนักศึกษา
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
  - 6.1 งานวิจัยภายในประเทศ
  - 6.2 งานวิจัยต่างประเทศ

ความหมายของแบบการเรียน

นักจิตวิทยาและนักการศึกษาได้ให้ความหมายของคำว่าแบบการเรียน(learning style) ไว้หลายลักษณะด้วยกัน ดังเช่น ประ โยชน์ คุปต์กาญจนากุล (2525 :11) ให้ความหมายแบบ การเรียนว่า เป็นลักษณะและวิธีการเรียนของผู้เรียน ลักษณะ มิฉะนั้นที่และรุจิเรศ ธนุรักษ์ (2528 : 4) ให้ความหมายว่า แบบการเรียน หมายถึง แบบการตอบสนองต่อสิ่งเร้าด้านการเรียนการสอนของผู้เรียน ด้วยวิธีการหรือพฤติกรรมที่คนชอบใช้ในการแก้ปัญหา การคิด การเรียน และการมีสัมพันธภาพ ต่อบุคคลในสถานที่มีการเรียน ซึ่งคล้ายคลึงกับของเพจ โทมัส และมาร์แชล (Page Thomas and Marchall 1977 : 203) ที่ว่า แบบการเรียน หมายถึงวิธีการที่ใช้ในการแก้ปัญหา การคิด หรือการเรียนที่แต่ละคนชอบ บางครั้งอาจเรียกว่าแบบการคิด (cognitive style) นอกจากนี้ ฮันท์ (Hunt 1981 : 647) ได้ให้ความหมายของแบบการเรียนของนิสิตนักศึกษาโดยเป็นการกล่าวถึง ผู้เรียนในรูปแบบของสภาพทางการศึกษาที่ผู้เรียนแต่ละคนนิชมชอบ แบบการเรียนเป็นคุณลักษณะที่สามารถค้นหาได้ และจากการค้นหาแบบการเรียนของนิสิตนักศึกษาจะเป็นแนวทาง ไปสู่การทำงานที่มีประสิทธิภาพกับนิสิตนักศึกษา การที่ได้รู้เกี่ยวกับแบบการเรียนที่แตกต่างกันของ ผู้เรียนจะช่วยเสนอแนะต่ออาจารย์ผู้สอนที่จะใช้การเรียนการสอนให้เหมาะสม

ส่วนฮิลล์ และคณะ (Hill and others 1971 : 375) ได้กล่าวว่า แบบการเรียนเป็นวิถีทางหนึ่งที่สามารถจะค้นพบเกี่ยวกับความแตกต่างระหว่างบุคคลได้ ซึ่งเป็นผลสะท้อนมาจากลักษณะและความนึกคิดที่จะลงมือปฏิบัติ รวมทั้งอิทธิพลทางวัฒนธรรมซึ่งมีผลต่อการรับจนถึงการแสดงออก และคีเฟ (Keefe 1978 : 131) ได้กล่าวถึง แบบการเรียนว่าเป็นนวัตกรรมทางการเรียนการสอนแบบหนึ่ง ซึ่งเป็นเครื่องมือชนิดใหม่ในการปฏิบัติงานเป็นแนวทางใหม่ในการพิจารณาถึงกระบวนการเรียนการสอนและแนวคิดของผู้เรียนได้อย่างลึกซึ้ง นอกจากนี้ยังเป็นพื้นฐานในการวางแผนการสอนเพื่อทำการวิเคราะห์ลักษณะของผู้เรียนแต่ละบุคคล

โคลบ (Kolb 1981 : 375) กล่าวว่า แบบการเรียนเป็นผลมาจากลักษณะและนิสัยทางพันธุกรรม ประสบการณ์เดิม และการรวมสิ่งแวดล้อมในปัจจุบัน ซึ่งสิ่งเหล่านี้ทำให้เกิดความแตกต่างระหว่างบุคคล เป็นการเน้นความแตกต่างของการเรียนพื้นฐาน 4 แบบที่ถือเป็นหลักในทฤษฎีการเรียนรู้แบบประสบการณ์ (experimental learning theory) ดังนี้

1. ประสบการณ์ตรง
2. การสังเกตปฏิบัติยาโต้ตอบหรือการสังเกตผลสะท้อนกลับ
3. ความคิดรวบยอดที่เป็นนามธรรม
4. การทดลองปฏิบัติ

ดันน์และคณะ (Dunn and Others 1981 : 374) ให้ความหมายของรูปแบบการเรียนว่าเป็นผลรวมของความคิดของนิสิตนักศึกษาเกี่ยวกับแนวทางที่เขาต้องการเรียน และยังคงกล่าวว่าผู้เรียนจะมีแบบการเรียนในคนนั้นได้ผลกระทบจากสิ่งต่อไปนี้ คือ

1. สภาพแวดล้อม เช่น แสง เสียง อุณหภูมิ การจัดที่นั่งในห้องเรียน
2. สภาพอารมณ์ เช่น แรงจูงใจ ความมุ่งมั่นในการทำงาน และความรับผิดชอบ
3. สภาพทางสังคม เช่น การชอบทำงานเป็นรายบุคคลเป็นคู่ เป็นกลุ่มและการสนองตอบ

ในเรื่องการใช้อำนาจ

4. สภาพทางกายภาพ เช่น สมรรถภาพทางร่างกาย ความต้องการอาหาร พักผ่อน การเคลื่อนไหว การใช้เวลาให้เป็นประโยชน์

แคนฟิลด์และแลฟเฟอร์ตี (Canfield and Lafferty 1970 : 418) กล่าวว่าแบบการเรียนของแต่ละบุคคลนั้นเป็นผลมาจาก

1. สภาพทางวิชาการ ซึ่งมีความสัมพันธ์กับผู้สอนและกลุ่มเพื่อน
2. สภาพทางโครงสร้าง ซึ่งมีองค์การและสมาคมต่าง ๆ
3. สภาพความสำเร็จ ซึ่งมีจุดมุ่งหมายและการแข่งขัน
4. สภาพของเนื้อหา
5. ระดับการกระทำที่คาดหวัง

นอกจากนี้ยังกล่าวถึงเครื่องมือวัดแบบการเรียนรู้ (learning styles inventory หรือ LSI) ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ผู้สอนได้เข้าใจถึงอุปสรรคเกี่ยวกับการเรียนของผู้เรียนเพื่อที่จะได้ให้คำปรึกษาที่ถูกต้อง โดยเน้นถึง เจตคติ ค่านิยม และความสนใจ และ เดวิดแมน (Davidman 1981 : 641 - 645) ได้กล่าวถึงเครื่องมือวัดแบบการเรียนรู้ว่าเป็นผลของความรู้ที่เกี่ยวข้องกับแบบการเรียนรู้ ซึ่งแสดงให้เห็นความพอใจทางร่างกาย อารมณ์ สังคม และสิ่งแวดล้อมของผู้เรียน และยังมีความเห็นว่าการใช้เครื่องมือวัดแบบการเรียนรู้เช่นนี้อาจจะได้แบบการเรียนรู้ของผู้เรียนที่ยังไม่ถูกต้อง สิ่งที่น่าสนใจในการพิจารณาควบคู่ไปกับเครื่องมือวัดแบบ การเรียนรู้ คือ การสังเกตลักษณะการเรียนรู้ของผู้เรียน

จากความหมายของแบบการศึกษาดังกล่าวข้างต้น พอสรุปได้ว่า แบบการเรียนรู้ หมายถึง ลักษณะการเรียนรู้และวิหาคความรู้ การคิด การแก้ปัญหาการเรียนรู้ที่ผู้เรียนแต่ละคนประพฤติปฏิบัติ

แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาแบบการเรียนรู้

การเรียนรู้เป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ค่อนข้างถาวร โดยเป็นผลมาจากการฝึกฝนเมื่อได้รับการเสริมแรง และเป็นผลจากประสบการณ์ของบุคคล มิใช่เป็นผลที่เกิดจากการตอบสนองที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ กมลรัตน์ หล้าสุวงษ์ (2524 : 133) สรุปว่า องค์ประกอบที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ

1. ผู้เรียน
  2. สิ่งเร้า หรือสถานการณ์ต่าง ๆ โดยที่สิ่งเร้าหมายถึงสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัวผู้เรียน และสถานการณ์ต่าง ๆ หมายถึง สถานการณ์หลาย ๆ อย่างที่เกิดขึ้นรอบตัวผู้เรียน
  3. การตอบสนอง เป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นเมื่อได้รับสิ่งเร้า
- ซึ่งจะเห็นได้ว่าผู้เรียน เป็นองค์ประกอบที่สำคัญ องค์ประกอบแรกของการเรียนรู้ โคลบ์ และฟราย (Kolb and Fry 1975 : 126) ได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการเรียนรู้และตัวผู้เรียนไว้ว่า นิสิต นักศึกษา หรือผู้ใหญ่ จะเข้าสู่ประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยวิธีการที่เขาเลือกไว้ตามเอกลักษณ์ของเขาเป็นหลัก ชม ภูมิภาค (2523 : 193) กล่าวว่า นิสิตนักศึกษานักจะมีความสามารถในการเรียนรู้ วิธีการเรียนรู้และรูปแบบการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน

การศึกษาเรื่องแบบการเรียนรู้ เริ่มเป็นที่สนใจของนักการศึกษาและนักจิตวิทยาในปัจจุบันเป็นอย่างมาก อิง คันน์ (Dunn 1977 : 418) ซึ่งเป็นศาสตราจารย์ทางการศึกษาในภาควิชาหลักสูตรและการสอน ของศูนย์การศึกษาแบบการเรียนการสอน มหาวิทยาลัยเซนต์จอนส์ กล่าวไว้ว่า "จากการศึกษางานวิจัยที่ผ่านการออกแบบอย่างที่ดีแสดงให้เห็นว่านักศึกษาสามารถที่จะบอกแนวทางที่เขาจะเรียนรู้ได้อย่างมีสัมฤทธิ์ผลที่ดีที่สุด" ในปี 1981 คันน์และคณะได้สร้างเครื่องมือวัดแบบการเรียนรู้ ที่มีความเชื่อมั่นและความเที่ยงตรงสามารถแยกได้ว่า นักศึกษาชอบแบบการเรียนรู้แบบใด อย่างไร ซึ่งแบบการเรียนรู้ของนักศึกษาคือเป็นองค์ประกอบที่สำคัญต่อสัมฤทธิ์ผลทางวิชาการของนักศึกษาได้

จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาแบบการเรียนรู้ สรุปว่า องค์ประกอบที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ ผู้เรียน สิ่งเร้า หรือสถานการณ์ต่างๆ โดยที่สิ่งเร้า หมายถึง สิ่งแวดล้อมรอบๆตัวผู้เรียน และสถานการณ์ต่างๆ หมายถึง สถานการณ์หลายๆอย่างที่เกิดขึ้นรอบตัวผู้เรียนและการตอบสนอง ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นเมื่อได้รับสิ่งเร้าทั้ง 3 องค์ประกอบถือว่าผู้เรียนเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการเรียนรู้

ทฤษฎีเกี่ยวกับรูปแบบการเรียนรู้

แพททริคซ์ (Partridge, 1983 : 243) ได้จำแนกทฤษฎีเกี่ยวกับรูปแบบการเรียนรู้ออกเป็น 2 ระบบใหญ่ ๆ คือ จำแนกตามพฤติกรรม และจำแนกตามแบบการคิดของผู้เรียน ดังนี้

1. ระบบการจำแนกการเรียนรู้ตามพฤติกรรม ระบบนี้จำแนกรูปแบบการเรียนรู้ตามพฤติกรรมที่แสดงออกในการเรียน ปัจจุบันมีระบบเป็นที่สนใจ 2 ระบบ คือ

1.1 ระบบของกราชาและไรช์แมน (Grasha and Reichman 1975 : 88) จำแนกรูปแบบการเรียนรู้ตามพฤติกรรมของนักศึกษาเป็น 6 แบบ ดังนี้

1) แบบอิสระ นักศึกษาที่เรียนแบบนี้จะเป็นคนที่ชอบคิดและทำงานด้วยความคิดเห็นของตนเอง แต่ก็ยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนคนอื่น ๆ ในชั้นเรียน เขาจะเรียนในเนื้อหาวิชาที่เขาคิดว่าสำคัญ และมีความเชื่อมั่นในความสามารถทางการเรียนรู้ของตนเองเป็นอย่างมาก

2) แบบหลีกเลี่ยง นักศึกษาที่เรียนแบบนี้จะเป็นคนที่ไม่สนใจเนื้อหาวิชาที่เรียนในชั้นเรียน โดยทั่วไปเขาไม่ชอบที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนร่วมกับเพื่อน ๆ และอาจารย์ และไม่สนใจในสิ่งที่เกิดขึ้นในห้องเรียน

3) แบบมีส่วนร่วม นักศึกษาที่เรียนแบบนี้จะเป็นคนที่ต้องการเรียนรู้เนื้อหาวิชา และชอบที่จะไปเรียนในชั้นเรียน เขาจะมีความรู้สึกว่าเขาจะต้องมีส่วนร่วมให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ในกิจกรรมการเรียนการสอนในชั้นเรียน แต่เขาก็จะมีส่วนร่วมน้อยมากถ้าเป็นกิจกรรมนอกหลักสูตรหรือกิจกรรมที่ไม่เกี่ยวข้องกับการเรียนในชั้นเรียน

4) แบบพึ่งพา นักศึกษาที่เรียนแบบนี้จะเป็นคนที่มีความอยากรู้ อยากรู้อยากเรียนน้อยมาก เป็นคนที่เรียนรู้เฉพาะสิ่งที่กำหนดให้เรียนเท่านั้น เขาจะเห็นว่าอาจารย์และเพื่อน ๆ คือแหล่งความรู้และแหล่งที่จะสนับสนุนช่วยเหลือเขาได้ เขาจะพยายามแสวงหาคนที่สามารถแนะนำเขาได้ และต้องการที่จะรับคำสั่งว่าจะต้องทำอะไร

5) แบบแข่งขัน นักศึกษาที่เรียนแบบนี้มักจะเป็นคนที่เรียนรู้ด้วยการพยายามกระทำสิ่งต่าง ๆ ให้ดีกว่าคนอื่น ๆ ในชั้นเรียน เขาจะมีความรู้สึกว่าจะต้องแข่งขันกับเพื่อน ๆ คนอื่นในชั้นเรียน เพื่อที่จะได้รับรางวัล เช่น ระดับคะแนนที่ดีกว่าหรือได้รับคำชมเชยจากอาจารย์ เขาคิดว่าการเรียนในห้องเรียนจะต้องมีการแพ้หรือชนะและเขาจะต้องเป็นผู้ชนะเสมอ

6) แบบร่วมมือ นักศึกษาที่เรียนแบบนี้จะเป็นคนที่มีความรู้สึกว่า เขาจะสามารถเรียนรู้ได้มากที่สุด ด้วยการร่วมมือกันแสดงความคิดเห็นและร่วมมือกันใช้ความสามารถที่ทุกคนมีอยู่ เขาเป็นคนที่พยายามร่วมมือกับอาจารย์และเพื่อนในกิจกรรมการเรียนการสอน ชอบที่จะทำงานร่วมกับผู้อื่น โดยมีความคิดเห็นว่าห้องเรียนเป็นที่ซึ่งเหมาะสำหรับการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และเรียนรู้เนื้อหาวิชา

2. ระบบจำแนกแบบการเรียนรู้ตามแบบการคิด ระบบนี้จำแนกรูปแบบการเรียนรู้ตามกระบวนการคิด ระบบที่ได้รับความนิยมมากในปัจจุบันมี 2 ระบบ คือ

2.1 ระบบของวิทคินและคณะ (รสริน พิมลบรรยงค์. 2542 : 10; อ้างอิงมาจาก Within and other 1977 : 1 – 64) ได้จำแนกแบบการคิดของคนเป็น 2 แบบ ดังนี้

1) แบบพึ่งพาสภาพแวดล้อม (field dependent)

2) แบบไม่พึ่งพาสภาพแวดล้อม (field independent)

วิทคิน จำแนกแบบการคิดทั้ง 2 แบบ บนพื้นฐานของการรับรู้สิ่งต่าง ๆ ในสภาพแวดล้อม (field) ต่าง ๆ

2.2 ระบบของคอลลีบ (รสริน พิมลบรรยงค์. 2542 : 10 ; อ้างอิงมาจาก Kolb, Rubin and McIntyre 1974 : 23 – 40 ; Wolfe and Kolb, 1984 : 128 – 132) ได้เสนอว่า กระบวนการเรียนรู้และการปรับตัวของบุคคลประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ที่เป็นวงจรต่อเนื่องกัน ดังแสดงในรูปที่ 1

รูปที่ 1 ขั้นตอนการเรียนรู้ตามทฤษฎีการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ของคอลด์
ที่มา : รสริน พิมลบรรยงค์ (2542 : 11)

คอลด์ ได้อธิบายขั้นตอนการเรียนรู้ทั้ง 4 ขั้น ดังนี้

ขั้นที่ 1 ลักษณะประสบการณ์เชิงรูปธรรม (concrete experience ย่อว่า CE) เป็นขั้นของการเข้าไปมีส่วนร่วมและรับรู้ในประสบการณ์ต่าง ๆ เน้นการใช้ความรู้สึกและยึดถือสิ่งที่เกิดขึ้นจริงตามที่ตนประสบในขณะนั้น

ขั้นที่ 2 ลักษณะการไตร่ตรอง (reflective observation ย่อว่า RO) เป็นขั้นที่มุ่งที่จะเข้าใจความหมายของประสบการณ์ที่ได้รับ โดยการสังเกตอย่างระมัดระวัง ขั้นนี้เน้นที่การกระแชาความคิดเพื่อไตร่ตรองพิจารณา

ขั้นที่ 3 ลักษณะสรุปเป็นหลักการนามธรรม (abstract conceptualization ย่อว่า AC) เป็นขั้นที่มุ่งใช้เหตุผล และใช้ความคิดในการสรุปรวมยอดเป็นหลักการต่าง ๆ

ขั้นที่ 4 ลักษณะการทดลองปฏิบัติจริง (active experimentation ย่อว่า AE) เป็นขั้นที่มุ่งนำเอาความเข้าใจที่สรุปได้จากขั้นที่ 3 ไปทดลองปฏิบัติเพื่อดูว่าถูกต้องหรือไม่เน้นที่การประยุกต์ใช้ตามลักษณะและขั้นตอนการเรียนรู้ดังกล่าว คอลด์ ได้กำหนดรูปแบบการเรียนรู้ไว้ 4 แบบ

ดังนี้

1. แบบคิดนอกเนกซ์ เน้นการเรียนรู้ชั้นที่ 1 (CE) และชั้นที่ 2 (RO) ของวงจรการเรียนรู้บุคคลที่มีแบบการเรียนรู้แบบนี้ คอล์บ ให้ชื่อว่า นักคิดนอกเนกซ์ (diverges) เป็นคนที่มีความสามารถในการมองสถานการณ์ต่างๆ ก็คือใช้การสังเกตมากกว่าการลงมือกระทำ ถ้าบุคคลใดมีแบบการเรียนรู้แบบนี้พวกเขาจะชอบแสดงออกซึ่งความคิดหลากหลาย เช่น การระดมสมอง (brain storming) บุคคลเหล่านี้จะให้ความสนใจผู้คน และมีความสามารถในการสร้างจินตนาการ จากงานวิจัยของคอล์บชี้ว่าบุคคลประเภทนี้ก็มีพื้นฐานด้านมนุษยศาสตร์ และศิลปศาสตร์

2. แบบดูดซึม เน้นการเรียนรู้ชั้นที่ 2 (RO) และชั้นที่ 3 (AC) ของวงจรการเรียนรู้บุคคลที่มีการเรียนรู้แบบนี้ คอล์บให้ชื่อว่า นักดูดซึม (assimilator) เป็นผู้มีความสามารถในการสรุปหลักการ โดยทำความเข้าใจกับข้อมูลที่หลากหลายในลักษณะที่เป็นเหตุเป็นผลให้มีความสนใจกับผู้คนและประสบการณ์จริงค่อนข้างน้อย แต่สนใจในหลักการเชิงนามธรรมมากกว่า โดยทั่วไปผู้ที่มีการเรียนรู้แบบนี้ให้ความสำคัญกับความมีเหตุมีผลของทฤษฎีมากกว่าการนำเอาทฤษฎีไปใช้ในทางปฏิบัติ ดังนั้นรูปแบบการเรียนรู้จึงเป็นลักษณะของบุคคลในสาขาวิทยาศาสตร์พื้นฐานคณิตศาสตร์มากกว่าวิทยาศาสตร์ประยุกต์

3. แบบคิดเอกนัย เน้นการเรียนรู้ชั้นที่ 3 (AC) และชั้นที่ 4 (AE) บุคคลที่มีการเรียนรู้แบบนี้คอล์บให้ชื่อว่า นักคิดเอกนัย เป็นผู้มีความสามารถในการนำแนวคิดนามธรรมไปใช้ในการปฏิบัติ สามารถสรุปวิธีที่ถูกต้องที่สุดเพียงวิธีเดียวที่จะสามารถนำไปใช้ในการแก้ปัญหาได้ บุคคลที่มีแบบการเรียนรู้แบบนี้ชอบที่จะทำงานทางด้านเทคนิคและแก้ปัญหาต่างๆ ในด้านนี้มากกว่าการสัมพันธ์กับผู้คนและเรื่องทางสังคมจากงานวิจัยของคอล์บ ชี้ให้เห็นว่ารูปแบบการเรียนรู้นี้เป็นลักษณะของผู้ที่อยู่ในสาขาวิทยาศาสตร์กายภาพ เช่น วิศวกร เป็นต้น

4. แบบปรับปรุง เน้นการเรียนรู้ชั้นที่ 4 (AE) และชั้นที่ 1 (CE) บุคคลที่มีแบบการเรียนรู้แบบนี้คอล์บให้ชื่อว่า นักปรับปรุง (accommodator) เป็นผู้ที่มีความสามารถที่จะเรียนจากการลงมือกระทำ ชอบลงมือปฏิบัติ ชอบทดลอง จะทำงานได้ดีในสถานการณ์ที่ต้องใช้การปรับตัว บุคคลที่มีแบบการเรียนรู้แบบนี้ชอบจัดการตามแนวที่วางไว้ให้สำเร็จ และเอาตัวเองไปพัวพันกับสถานการณ์ใหม่ที่ท้าทายอื่น ๆ ต่อไป ชอบทำงานกับบุคคล นักปรับปรุงมีแนวโน้มที่จะแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นด้วยวิธีการที่ตนนึกคิดขึ้นเอง มากกว่าจะตั้งอยู่บนพื้นฐานของการวิเคราะห์อย่างเป็นเหตุเป็นผล บุคคลแบบปรับปรุงเข้ากับคนง่ายแต่บางครั้งก็ไม่อดทนใจร้อนและดิ่งคน คนกลุ่มนี้จะมีพื้นฐานในสาขาที่ต้องการประยุกต์และใช้เทคนิคต่าง ๆ เช่น นักบริหาร นักการตลาด และพนักงาน เป็นต้น

จากทฤษฎีเกี่ยวกับรูปแบบการเรียนรู้ที่กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่าทฤษฎีเกี่ยวกับรูปแบบการเรียนรู้สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ระบบ คือ จำแนกตามแบบการคิดและจำแนกตามลักษณะของพฤติกรรมของผู้เรียน การจำแนกตามแบบการคิดนั้นต้องอาศัยพื้นฐานของการรับรู้สิ่งต่าง ๆ ใน

สภาพแวดล้อม กระบวนการเรียนรู้ และการปรับตัวของบุคคล การจำแนกแบบการเรียนรู้ตามพฤติกรรมของผู้เรียน ซึ่งมีผลมาจากกระบวนการคิด การปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูและกลุ่มเพื่อนในชั้นเรียน ความรู้สึกและสภาพแวดล้อมในการเรียน ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะทำให้นักเรียนมีรูปแบบการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน

การเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษา

จอยส์และเวล (Joyce and Weil .1972 : 108) กล่าวว่า รูปแบบการสอนที่เน้นความเปลี่ยนแปลงโดยทั่ว ๆ ไปของบุคลิกลักษณะของผู้เรียนจะขึ้นอยู่กับกระบวนการต่างๆ ในการฝึกอบรม แต่รูปแบบที่เน้นการเปลี่ยนแปลงเฉพาะเรื่องจะขึ้นอยู่กับกิจกรรม (activities) ที่ใช้สอนเทคนิคใหม่ ๆ รูปแบบการสอน คือ รูปแบบหรือแผนที่สามารถใช้กำหนดรูปร่างของหลักสูตร เพื่อเลือกสื่อ การสอน และชี้แนะวิธีการสอนของครู ดังนั้น นักการศึกษาจึงสามารถใช้รูปแบบทางการศึกษา เพื่อ

1. วางแผนในการสร้างหลักสูตร
2. เป็นแนววิธีปฏิสัมพันธ์ (interaction) ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน
3. กำหนดสื่อการสอน

จอยส์ ได้จัดกลุ่มของรูปแบบตามแหล่งต่างๆ ที่เป็นจริงโดยมุ่งเน้นไปที่ผู้เรียนและ สภาพแวดล้อมของผู้เรียนได้ 4 กลุ่ม คือ

1. แหล่งปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (social interaction sources) รูปแบบของกลุ่มนี้เน้นเรื่องความสัมพันธ์ของบุคคล และสังคมของเขาหรือความสัมพันธ์โดยตรงของเขากับคนอื่นๆ ในสังคม เป็นการสะท้อนให้เห็นธรรมชาติของคนที่ทำให้ความสัมพันธ์เกี่ยวกับความสัมพันธ์ทางสังคมและการสร้างสังคมที่ดีกว่าเป็นอันดับแรก

2. แหล่งกระบวนการได้สารสนเทศ (information - processing sources) รูปแบบของกลุ่มนี้คำนึงถึงสมรรถภาพของผู้เรียนที่จะได้สารสนเทศ และระบบที่สามารถสอนเพื่อพัฒนาสมรรถภาพที่จะได้สารสนเทศ

3. แหล่งส่วนบุคคล (personal sources) รูปแบบของกลุ่มนี้มุ่งเน้นเรื่องการพัฒนาบุคคล และเน้นกระบวนการต่างๆ ที่แต่ละบุคคลสร้างและจัดเจนกับความจริงของเขา รูปแบบในกลุ่มนี้มักจะเน้นจิตวิทยาอารมณณ์ของแต่ละบุคคล

4. แหล่งการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม (behavior modification as a source) รูปแบบของกลุ่มนี้ได้รับการพัฒนามาจากความพยายามที่จะสร้างระบบที่มีประสิทธิภาพเพื่อจัดลำดับกิจกรรมในการเรียน และกำหนดรูปแบบของพฤติกรรมโดยการใช้แรงกระตุ้นให้เกิดการกระทำนั้น ๆ อีก

แม้จะแบ่งกลุ่มของรูปแบบตามแหล่งต่างๆ ที่เป็นจริงแต่ก็ยังมีความซ้ำซ้อนกันของรูปแบบต่างๆ ที่อยู่ในกลุ่มที่แบ่งไว้เช่นกัน รูปแบบของการสอนที่น่าสนใจและจอยส์จัดไว้ใน 3 กลุ่มแรกของรูปแบบในหนังสือ Model of Teaching טרูป ได้ดังนี้

1. แหล่งปฏิสัมพันธ์ทางสังคม

1.1 รูปแบบการสืบสวนเป็นกลุ่ม (group investigation model) เป็นรูปแบบที่เฮอ์เบิร์ต (Herbert) และเทเลน (Thelen) พัฒนาขึ้นเพื่อพัฒนาทักษะของการมีส่วนร่วมในกระบวนการทางสังคมประชาธิปไตยจากการผนวกการเน้นทักษะต่างๆ ทางสังคม ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และทักษะในการใ้หาความรู้ทางวิชาการ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาบุคคลเป็นสำคัญ สอนให้ผู้เรียนเผชิญกับปัญหาที่เป็นตัวกระตุ้น ถ้าผู้เรียนมีปฏิริยาโต้ตอบ ผู้สอนดึงความสนใจผู้เรียนให้ได้คำตอบปัญหานั้นแตกต่างกัน โดยการกำหนดงานที่ต้องศึกษา อาจจะศึกษาเป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่ม ผู้สอนวิเคราะห์ความก้าวหน้าของกระบวนการแก้ปัญหาของผู้เรียน เมื่อครบขั้นตอนแล้วย้อนกลับไปทำกิจกรรมเดิมใหม่

1.2 รูปแบบการสืบสวนทางสังคม (social inquiry model) เป็นรูปแบบที่ไบรอนแมสเซียลัส (Byron Messialas) กับ เบนจามิน คอก (Benjamin Cox) พัฒนาขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนรู้จักแก้ปัญหาสังคมโดยการแสวงหาความรู้ทางวิชาการและคิดอย่างมีเหตุผล ผู้สอนจะเสนอและชี้ให้เห็นสถานการณ์ที่เป็นปัญหาอย่างชัดเจน ผู้เรียนตั้งสมมติฐานจากสิ่งที่จะต้องค้นหาคำตอบหรือแก้ปัญหาให้คำจำกัดความค่าต่าง ๆ ในสมมติฐาน ทดสอบและตรวจสอบสมมติฐาน ในแง่ของความเป็นไปได้ ความมีนัยและความตรงอย่างมีเหตุผล รวบรวมข้อเท็จจริงและหลักฐานต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนสมมติฐาน เขียนสรุปข้อค้นพบหรือคำตอบ ผู้สอนทำหน้าที่เป็นผู้จัดเกลาเน้นจุดสำคัญ ให้การปรึกษาเกี่ยวกับการค้นหาความรู้และช่วยให้ผู้เรียนรู้ตำแหน่งของตนเอง และปรับปรุงกระบวนการในการศึกษา

1.3 รูปแบบการฝึกในห้องปฏิบัติการ (laboratory training model) เป็นรูปแบบที่เบทเทล เมน (Bethel Maine) พัฒนาขึ้นเพื่อพัฒนาทักษะต่าง ๆ ของกลุ่มหรือรายบุคคลโดยใช้การรู้จักตนเองและการยึดหยุ่น การฝึกจะแตกต่างกันไปตามการออกแบบ การฝึกในห้องทดลองในช่วงเวลาต่าง ๆ โดยทั่วไปจะใช้ T-Group และให้แบบฝึกหัดน้อย ลักษณะของ T-Group คือการแบ่งผู้เรียนเป็นกลุ่มละ 10-12 คน ให้เรียนด้วยกัน ช่วยกันและกันเพื่อศึกษาจนเกิดความเข้าใจโดยใช้ข้อมูลจากประสบการณ์ในกลุ่ม ผู้สอนเป็นผู้ให้การช่วยเหลือ สนับสนุน แนะนำกระบวนการที่จะให้เกิดการพัฒนาการได้คำตอบจากการเรียน นักศึกษาสังเกตกันและกัน หากจุดอ่อนเพื่อแก้ไข วางแผน ศึกษา ประเมินทฤษฎี ปฏิบัติ แสดงความรู้สึก วิจาร์ณและช่วยเหลือกัน ผู้สอนต้องเป็นผู้ฝึกที่มีประสบการณ์

2. แหล่งของกระบวนการการได้สารสนเทศ

2.1 รูปแบบการคิดแบบนิรนัย (inductive thinking model) ฮิลดา ทาบา (Hilda Taba) พัฒนาขึ้นเพื่อพัฒนากระบวนการทางสมอง และพัฒนาเหตุผลทางวิชาการ หรือสร้างทฤษฎี และสมรรถภาพเหล่านี้จะเป็นประโยชน์ต่อเป้าหมายของบุคคลและสังคม ผู้สอนให้ข้อมูลและรายละเอียด ผู้เรียนจัดกลุ่มข้อมูลและให้ชื่อประเภทของข้อมูล อธิบายและให้เหตุผลเกี่ยวกับความเหมือน ความต่าง

ของข้อมูลโดยอ้างถึงและอธิบายความมีนัย วิเคราะห์ปัญหา อธิบายตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ อธิบายและให้การสนับสนุนสมมติฐานนั้น ๆ ผู้สอนเป็นผู้ทำและควบคุมการทำกิจกรรม

2.2 รูปแบบการฝึกการสืบสวน (inquiry training model) ริชาร์ด ซัชแมน (Richard Suchman) พัฒนารูปแบบนี้เพื่อพัฒนากระบวนการทางสมองและพัฒนาเหตุผลทางวิชาการ เช่นเดียวกับกับรูปแบบในข้อ 2.1 ผู้สอนให้ผู้เรียนเผชิญปัญหา หาความรู้โดยการสอบถาม ทำการทดลองจริงหรือซักถามและสรุปสมมติฐาน ผู้สอนและผู้เรียนวิเคราะห์ผลที่ได้และศึกษากลยุทธ์ที่ผู้เรียนใช้หาคำตอบ ผู้สอนจะเป็นผู้ควบคุมการปฏิสัมพันธ์และอธิบายกระบวนการการหาความรู้ แต่รูปแบบของความรู้คือ ความร่วมมือ เสรีภาพทางปัญญาและความเสมอภาคกัน

2.3 รูปแบบการสืบสวนแบบวิทยาศาสตร์ (scientific inquiry model) โจเซฟ เจ ชวบบ (Joseph J. Schwab) พัฒนารูปแบบนี้เพื่อจะสอนระบบการทำวิจัย แต่มุ่งหวังให้มีผลต่อปริเขต (domains) อื่น ๆ ด้วย เช่น ผู้สอนอาจสอนวิธีทางสังคมวิทยาเพื่อเพิ่มความเข้าใจสังคมและแก้ปัญหาสังคม ผู้สอนจะกำหนดเรื่องที่ทำให้ผู้เรียนสืบสวนหรือหาความรู้ ผู้เรียนได้ปัญหาจึงจะศึกษาจากการค้นคว้าหาความรู้ กำหนดวิธีแก้ปัญหา และทำปัญหาที่ค้นคว้าหาความรู้ให้หมดไป ผู้สอนสนับสนุนให้ผู้เรียนใช้กระบวนการสืบสวนข้อมูล

2.4 รูปแบบการได้รับความคิดรวบยอด (concept attainment model) เจโรม บรูเนอร์ (Jerome Bruner) พัฒนารูปแบบนี้ เพื่อที่จะพัฒนาความคิดหาเหตุผลแบบนิรนัย (inductive reasoning) ผู้สอนให้ข้อมูลทั้งทางบวกและทางลบเพื่อให้ผู้เรียนจัดกลุ่มและบอกความคิดรวบยอด (concept) ของเรื่องนั้น ๆ ได้ เมื่อผู้เรียนวิเคราะห์กลยุทธ์ที่ตนได้ ความคิดรวบยอดและฝึกฝน การสร้างความคิดรวบยอดรวมทั้งสนับสนุนความคิดรวบยอดนั้น ๆ ผู้สอนเป็นผู้ควบคุมการเรียนรู้ อาจจะสนทนากันแบบอิสระ โดยเร้าให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม

2.5 รูปแบบที่ทำให้เกิดปัญญา (cognitive growth or developmental model) จีน เพียเจีย (Jean Piaget) เออริง ซิกเกล (Irving Sigel) เอ็ดมัน ซัลลิแวน (Edmand Sullivan) ลอเรนส์ โคลเบอร์ก (Lawrence Kohlberg) พัฒนารูปแบบนี้เพื่อเป็นการเน้นการพัฒนาด้านสติปัญญาโดย ทัวๆ ไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งเหตุผลที่อาจขาดและผล สามารถประยุกต์ใช้กับการพัฒนาจริยธรรมและสังคม ผู้สอนเสนอสถานการณ์ที่อาจเป็นคำพูดหรือไม่ใช่คำพูดหรือสิ่งแวดล้อมที่ไม่มีเหตุผล และเป็นที่น่าสงสัยให้ผู้เรียนได้เผชิญและนำไปสู่เรียนค้นหาวิธีแก้สิ่งที่ไม่มีความหมายนั้น ให้ผู้เรียนมีความคุ้นเคยกับสถานการณ์ที่เผชิญและทำให้ซึมซับประสบการณ์ใหม่เพื่อนำไปใช้ในการปรับตัว

ตระกูลของรูปแบบกระบวนการได้สารสนเทศที่มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม เน้นที่ลักษณะประเภทจุดมุ่งหมายและวิธีการ รูปแบบส่วนบุคคลเน้นความสัมพันธ์ของบุคคลและคู่ความเจริญก้าวหน้าจากผลของความสัมพันธ์ของบุคคล รูปแบบปฏิสัมพันธ์เน้นพลังของกลุ่มและกระบวนการปฏิสัมพันธ์ของกลุ่ม รูปแบบสารสนเทศเน้นกิจกรรมที่ทำให้เกิดเนื้อหาและทักษะ รูปแบบการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม เน้นการให้รางวัลและการควบคุมกิจกรรม

3. รูปแบบส่วนบุคคล

รูปแบบซินเนคติกส์ (synectics model) วิลเลียม กอร์ดอน (William Gordon) พัฒนารูปแบบนี้เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ผู้สอนให้ผู้เรียนสำรวจสิ่งใหม่โดยผู้สอนให้ข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งใหม่ แนะนำให้ผู้เรียนวิเคราะห์และเปรียบเทียบกับสิ่งที่ผู้เรียนรู้จักแล้ว และให้ผู้เรียนบรรยายกระบวนการนั้น ให้ผู้เรียนลองคิดว่าตนเองเป็นสิ่งนั้นและให้บรรยายว่าตนเองมีความรู้สึกและปฏิบัติอย่างไร ลองเปรียบเทียบจุดที่เหมือนกันของสิ่งใหม่และสิ่งที่รู้จักแล้ว อธิบายความแตกต่างในส่วนที่ไม่เหมาะสมและให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติด้วยตนเอง ขึ้นต่อไปให้ผู้สอนให้ผู้เรียนสร้างสิ่งใหม่ โดยให้ผู้เรียนบรรยายสิ่งที่เห็น ผู้สอนกำหนดปัญหาและให้งาน ให้ผู้เรียนเสนอแนะสิ่งที่มีอยู่แล้วและสำรวจสิ่งนั้นและสร้างความขัดแย้ง สรุปลงและเลือกสิ่งที่มีอยู่และที่ได้มาจากความขัดแย้ง ผู้สอนพาผู้เรียนมาสู่งานที่ให้เดิมหรือกระบวนการขั้นสุดท้าย หรือประสบการณ์ทั้งหมดของการสร้างความสร้างสรรค์

นอกจากนี้ จอยซ์และเวล (Joyce and Weil .1972 : 24 -25) ยังกล่าวว่าผู้สอนและผู้สร้างหลักสูตรที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์จะมองเห็นรูปแบบเหล่านี้เป็นเพียงจุดเริ่มต้นหลายจุด และเขาจะสร้างรูปแบบของตนเอง รูปแบบการสอนไม่ควรจะใช้เป็นสูตรสำเร็จ แต่เป็นตัวกระตุ้นให้เกิดกิจกรรม

สมมติฐานที่จอยซ์ตั้งไว้ตามความคิดเบื้องต้นของเขาคือ การสอนน่าจะทำให้เกิดการสร้างสภาพแวดล้อมที่ประกอบด้วยส่วนต่างๆ ที่เป็นอิสระแต่สัมพันธ์กัน เนื้อหา ทักษะต่างๆ บทบาทต่างๆ ในการสอน ความสัมพันธ์ทั้งหลายในสังคม ชนิดของกิจกรรมที่หลากหลาย สิ่งอำนวยความสะดวก และการใช้สิ่งต่างๆ ข้างต้นทั้งหมดผนวกเข้ากับระบบของสิ่งแวดล้อมซึ่งส่วนต่างๆ ของสิ่งแวดล้อมที่มีการปฏิสัมพันธ์กัน เพื่อบีบบังคับพฤติกรรมของสมาชิกทั้งหมดคือผู้สอนและผู้เรียน การผสมผสานองค์ประกอบทั้งหลายที่แตกต่างกันทำให้เกิดสภาพแวดล้อมที่ ต่างกันอันเป็นเหตุให้เกิดผลที่ออกมาแตกต่างกัน

ยิ่งกว่านั้นผลต่างๆ ของสภาพแวดล้อมทางการศึกษาสามารถดูได้จาก

1. ผลต่าง ๆ ของการสอนซึ่งประกอบด้วยส่วนที่สำคัญ คือ เนื้อหาและทักษะ ซึ่ง นักศึกษาพัฒนาสิ่งเหล่านี้จากกิจกรรมซึ่งก่อให้เกิดลักษณะของสภาพแวดล้อม

2. ผลต่าง ๆ ของการฝึกฝนอบรม ประกอบด้วยส่วนที่สำคัญ คือการเปลี่ยนแปลงของ สมรรถภาพ (ความคิด ความคิดสร้างสรรค์ การบูรณาการ) และค่านิยม (รวมถึงความลึกและยืดหยุ่น และทิศทางของค่านิยม) ซึ่งมีผลมาจาก "การอยู่ใน" สภาพแวดล้อม

3. ผลต่าง ๆ ของการสอนและการฝึกฝนอบรมมีผลและอิทธิพลต่อกันและกัน

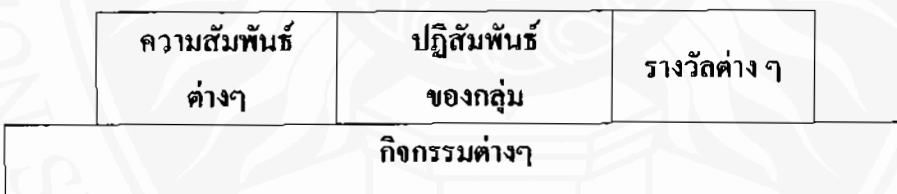
รูปแบบต่างๆของการสอนเป็นรูปแบบเพื่อทำให้เกิดสภาพแวดล้อมในการเรียน นั่นคือรูปแบบเหล่านี้จะเป็นแบบการสอนอย่างคร่าวๆ ที่สามารถใช้ออกแบบและทำให้เกิดสภาพแวดล้อมในการเรียน ผู้สอนและนักการศึกษาอื่นๆสามารถเลือกใช้รูปแบบเพื่อ

1. ผลต่าง ๆ ในการสอนของตน (เพราะรูปแบบหนึ่งจะทำให้เกิดสภาพแวดล้อมหนึ่งที่มีประสิทธิภาพสำหรับสอนทักษะหนึ่ง) หรือ

2. ผลต่าง ๆ ของการฝึกฝนอบรม (ที่มีอิทธิพลต่อสติปัญญา ความยืดหยุ่น ค่านิยม เป็นต้น) หรือ

2. ผลต่าง ๆ ทั้งในการสอนและการฝึกฝนอบรม

กิจกรรมต่าง ๆ ทำให้เกิดผลโดยตรงกับสภาพแวดล้อมในขณะที่สภาพแวดล้อมทั้งหมด ทำให้เกิดผลของการฝึกฝนอบรมที่เป็น ไปอย่างช้า ๆ ดังแผนภูมิที่จอยส์ได้แสดงไว้

รูปที่ 2 แสดงสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้

การที่ผู้สอนเลือกที่จะสร้างสภาพแวดล้อมต่างๆ ผู้สอนและผู้วางแผนทางการศึกษาจะเลือกผลต่างๆทั้ง 2 ประเภท คือ การสอนและการฝึกฝนอบรม ซึ่งทำให้เกิดโลกของผู้เรียนที่ดีและซับซ้อน

สรุป การเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษา ประกอบด้วย ผู้เรียน ผู้สอน และการจัดระบบ ในสถาบัน มีรูปแบบของการสอน 3 รูปแบบ ได้แก่ (1) แหล่งปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ประกอบด้วย รูปแบบการสืบสวนเป็นกลุ่ม รูปแบบการสืบสวนทางสังคม รูปแบบการฝึกในห้องปฏิบัติการ (2) แหล่งของกระบวนการการได้สารสนเทศ ประกอบด้วย รูปแบบการคิดแบบนิรนัย รูปแบบการฝึกการ สอบสวน รูปแบบการสืบสวนแบบวิทยาศาสตร์ รูปแบบการได้รับความคิดรวบยอด รูปแบบที่ทำให้ เกิดปัญญา (3) รูปแบบส่วนบุคคล ได้แก่ รูปแบบจินเนคติกส์

ไพฑูรย์ สินลารัตน์ (ม.ป.ป. : 2-4) กล่าวว่า การสอนในระดับอุดมศึกษาที่มีอยู่หลายรูปแบบ แต่ละรูปแบบก็มีเทคนิคและวิธีการในแต่ละรูปแบบแตกต่างกันออกไปพอสมควร ไพฑูรย์ สินลารัตน์ ได้เสนอรูปแบบที่อาจารย์ส่วนมากอาจนำไปวิเคราะห์วิจารณ์ได้ต่อไป 8 วิธีคือ

1. รูปแบบที่เน้นตัวครู เป็นรูปแบบที่เน้นครูเป็นหลักของการสอน ครูเป็นศูนย์กลางของ ห้อง วิธีการที่ใช้ในรูปแบบนี้ คือการบรรยาย การอภิปรายที่เน้นตัวครู การทบทวน โดยครูคอยชี้แจง แนะนำ เป็นต้น

2. รูปแบบที่เน้นเนื้อหา เป็นรูปแบบที่เน้นเนื้อหาเป็นเรื่องสำคัญของการสอน ผู้สอนมีหน้าที่สำคัญ คือให้ความรู้แก่ผู้เรียนให้มากที่สุด โดยทั่วไปครูจะบรรยายโดยไม่สนใจเรื่องอื่น ๆ นอกจาก เนื้อหาเป็นจุดใหญ่ นอกจากนี้ก็อาจจะใช้เอกสาร ตำราหรือให้ผู้เรียนทำรายงานในลักษณะรวบรวม

3. รูปแบบที่เน้นเครื่องมือและอุปกรณ์ เน้นเครื่องช่วยสอน เช่น เครื่องฉายภาพยนตร์ เทป - สไลด์ บทเรียนสำเร็จรูป คอมพิวเตอร์ วิทยุโทรทัศน์ เป็นต้น รูปแบบนี้น่าสนใจ และทำให้ การเรียนน่าตื่นเต้น แต่ถ้าใช้ประจำจะซ้ำซากและน่าเบื่อได้เช่นกัน และจำเป็นต้องใช้เงินมาก

4. รูปแบบที่เน้นความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิก เป็นรูปแบบที่เน้นความสัมพันธ์ระหว่าง ผู้เรียนเป็นสิ่งซึ่งควรสนับสนุนและส่งเสริม การเรียนรู้การทำงานร่วมกัน การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ซึ่งกันและกัน จะนำไปสู่การเรียนรู้ที่ดี มีความก้าวหน้าทางความคิด และรู้จักเคารพในความคิดของคน อื่น ๆ วิธีการที่ใช้ในรูปแบบนี้คือ การอภิปรายแบบต่าง ๆ หรือที่เรียกว่า การสอนแบบกลุ่มย่อย การสัมมนา การจัดห้องเรียนเป็นวงกลม เป็นต้น

5. รูปแบบที่เน้นสุขภาพจิตของผู้เรียน เป็นการเน้นที่ทัศนคติและสุขภาพจิตของผู้เรียน เป็นสำคัญ วิธีการนี้คือกลุ่มสัมพันธ์ (group dynamics) การศึกษาเด็กเป็นรายบุคคลการฝึกอบรมที่เรียกว่า Sensitivity เป็นต้น

6. รูปแบบที่เน้นตัวผู้เรียน รูปแบบนี้เน้นเป้าหมายของการศึกษาคือตัวผู้เรียน ผู้เรียนเป็นผู้ที่มีชีวิตจิตใจ มีการตัดสินใจและมีเสรีภาพ จึงควรให้ผู้เรียนได้เลือก ได้ตัดสินใจและเรียนด้วยตนเอง วิธีการที่ใช้ในรูปแบบนี้คือ การให้ผู้เรียนศึกษาด้วยตนเอง (independent study) ศึกษาเป็นรายบุคคล การแบ่งกลุ่มโดยอิสระ การใช้ห้องสมุด ห้องทดลองอิสระ มีห้องส่วนตัว เป็นต้น

7. รูปแบบที่เน้นประสบการณ์จำลอง เป็นรูปแบบที่เน้นการฝึกให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เหตุการณ์ หรือ ได้ทดลองทำกิจกรรมบางอย่างแล้ว เมื่อจบออกไปเผชิญชีวิตจริงก็จะทำได้ดีขึ้น วิธีการเช่นนี้คือ การใช้บทบาทสมมติ (role - play) การฝึกปฏิบัติ (laboratory) การฝึกงาน การใช้เกม การใช้กรณีเรื่อง การแบ่งกลุ่มปัญหา (syndicate) ปัญหาในตะกร้า (in-basket exercise) เป็นต้น

8. รูปแบบที่เน้นประสบการณ์จริง เป็นรูปแบบที่เน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์เพื่อผลปฏิบัติโดยแท้จริง เช่น การดูงาน การฝึกปฏิบัติจริง ประสบการณ์จริงหรือโครงการ Work - Study Program เป็นต้น

สรุป ไพฑูรย์ สินลารัตน์ แบ่งรูปแบบการสอนในระดับอุดมศึกษาเป็น 8 วิธี คือ รูปแบบที่เน้นตัวครู รูปแบบที่เน้นเนื้อหา รูปแบบที่เน้นเครื่องมือและอุปกรณ์ รูปแบบที่เน้นความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิก รูปแบบที่เน้นสุขภาพจิตของผู้เรียน รูปแบบที่เน้นตัวผู้เรียน รูปแบบที่เน้นประสบการณ์จำลอง รูปแบบที่เน้นประสบการณ์จริง รูปแบบแต่ละรูปแบบย่อมมีข้อดี ข้อเสียในตัวของมันเอง การเลือกใช้จึงควรใช้ให้เหมาะสมกับจุดมุ่งหมาย เฉพาะของแต่ละรูปแบบและเหมาะสมกับตัวผู้สอน ผู้เรียน และสิ่งแวดล้อมอื่นๆประกอบกัน

ไพโรจน์ ธีรธนากุล (2520 : 50) ได้รวบรวมวิธีสอนและจัดแบ่งออกเป็นกลุ่มใหญ่ ๆ 5 กลุ่มคือ

1. กลุ่มวิธีสอนที่อาจารย์เป็นแกน
2. กลุ่มวิธีสอนที่นักศึกษาเป็นแกน
3. กลุ่มวิธีสอนที่นักศึกษาและอาจารย์มีกิจกรรมร่วมกัน
4. กลุ่มวิธีสอนที่ใช้อุปกรณ์ช่วยสอน
5. กลุ่มวิธีการจัดแบ่งกลุ่มนักศึกษาเสริมการสอน

แต่ละกลุ่มวิธีการสอนประกอบด้วยวิธีการสอนต่าง ๆ ดังนี้

1. กลุ่มวิธีสอนที่อาจารย์เป็นแกน ประกอบด้วยวิธีสอนต่าง ๆ ดังนี้ คือ แบบปาฐกถา (lecture) แบบบรรยายอธิบายตามบท (oral interpretation) แบบสาธิต (demonstration)

2. กลุ่มวิธีสอนที่นักศึกษาเป็นแกน ประกอบด้วยวิธีสอนต่าง ๆ ดังนี้ คือ แบบปฏิบัติการ (practice or performance) แบบมอบงานหรือโครงการ แบบชุดการสอน (programmed instruction) แบบหน่วยการเรียนเปิดเสรี (model learning unit) แบบแผนเคลเลอร์ (Keller Plan)

3. กลุ่มวิธีสอนที่นักศึกษาและอาจารย์มีกิจกรรมร่วมกัน ประกอบด้วยวิธีต่าง ๆ ดังนี้คือ แบบอภิปราย แบบประชุมปรึกษากัน แบบถามตอบ แบบคิว แบบระดมสมอง แบบนาฏกรรม (role play) แบบสัมมนา

4. กลุ่มวิธีสอนที่ใช้อุปกรณ์ช่วยสอน จะเป็นวิธีสอนแบบอิสระ ประกอบด้วยวิธีการต่าง ๆ
คือ Teaching Machine Student Response System, Computer-based System, Closed-Circuit
Television System, Post Lecture Audiotutorial Plan, Audio-Tutorial Approach.

5. กลุ่มวิธีการจัดแบ่งกลุ่มนักศึกษาเพื่อเสริมการสอน เป็นการจัดแบ่งกลุ่มและรวมกลุ่ม
นักศึกษาหรืออาจารย์ ประกอบด้วยแบบต่าง ๆ ดังนี้คือ แบบจัดกลุ่มคละ (random grouping) แบบจัด
กลุ่มแยกประเภท (homogeneous grouping) แบบเรียนเป็นกลุ่มย่อย (team learning) แบบสอนเป็น
กลุ่ม (team teaching)

สรุป ไพโรจน์ ศิริธนากุล ได้รวบรวมวิธีสอนและจัดแบ่งออกเป็น 5 กลุ่ม คือ กลุ่มวิธีสอน
ที่อาจารย์เป็นแกน กลุ่มวิธีสอนที่นักศึกษาเป็นแกน กลุ่มวิธีสอนที่นักศึกษาและอาจารย์มี กิจกรรม
ร่วมกัน กลุ่มวิธีสอนที่ใช้อุปกรณ์ช่วยสอนและกลุ่มวิธีการจัดแบ่งกลุ่มนักศึกษาเสริม การสอน ซึ่งแต่ละ
กลุ่มจะประกอบด้วยวิธีการที่แตกต่างกัน ฉะนั้นในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ผู้สอน และ
ผู้เรียน จึงควรเลือกใช้เทคนิคและอุปกรณ์ต่างๆ ให้เหมาะสมกับสถานการณ์หรือวิธีการ พร้อมทั้งเป็น
ผู้ที่เฝ้าหาเรียนรู้ตลอดเวลา พัฒนาวิธีการ เทคนิคและวัสดุอุปกรณ์ในการเผยแพร่ หรือถ่ายทอดความรู้
เพื่อพัฒนารูปแบบการสอนต่อไป

รุจิร กูสาระ (2531 : 72 – 75) กล่าวถึงประเด็นที่อาจทำให้เกิดปัญหาการสอนในสถาบัน
ศึกษาคอมพิวเตอร์ไว้ดังต่อไปนี้

1. ผู้เรียน ถ้าผู้เรียนขาดคุณลักษณะบางประการก็ทำให้การเรียนการสอนไม่เกิด
ประสิทธิผลเท่าที่ควร เช่น ระดับสติปัญญาและความถนัดทางการเรียน องค์ประกอบด้านสรีระ
ร่างกายภายนอก เช่น สายตาสั้นผิดปกติ บุคลิกภาพและอุปนิสัยส่วนตัว เช่น ความรับผิดชอบ
ความขยัน หมั่นเพียร ทักษะติดต่ออาจารย์ผู้สอน สภาพทางบ้าน

2. ผู้สอน อาจารย์บางท่านเป็นผู้มีความสามารถในเนื้อหาวิชาสูง แต่ไม่สามารถจะถ่าย
ทอดความรู้ให้แก่ศิษย์จึงเป็นการยากที่จะทำให้การเรียนการสอนประสบผลดีเท่าที่ควร ปัญหาของ
ผู้สอนอาจจะมาจากภูมิหลังของผู้สอน ได้แก่ เพศ อายุ ประสบการณ์ วุฒิ หรือความชำนาญพิเศษ
ฐานะทางเศรษฐกิจ เป็นต้น บุคลิกภาพของอาจารย์ผู้สอน ได้แก่ อุปนิสัย ทักษะติดต่ออาชีพ
การสอน ความรับผิดชอบ จริยธรรม จรรยาบรรณในวิชาชีพ ความรู้ในเนื้อหาวิชา เทคนิคการสอน
จิตวิทยาการเรียนการสอน วิธีการวัดผลและประเมินผล

3. การจัดการระบบในสถาบัน การจัดการในส่วนที่เป็นปัญหาในการสอน ได้แก่

3.1 แรงจูงใจที่แต่ละสถาบันให้กับผู้สอนไม่ว่าจะเป็นทางด้านขวัญและกำลังใจ ค่าตอบแทน สวัสดิการ และเลื่อนตำแหน่ง วิธีการที่สถาบันใช้เพื่อจูงใจให้อาจารย์มีทัศนคติที่ดีต่อสถาบัน ต่อหน้าที่สอน และความรับผิดชอบต่องานสอน ถ้าในสถาบันใดมีให้พอเพียงก็น่าจะจูงใจอาจารย์ไม่ลาออกไปทำงานอื่น

3.2 การอำนวยความสะดวกในการจัดห้องเรียน อุปกรณ์การเรียน การสอน การจัดบริเวณสถาบันให้มีบรรยากาศทางวิชาการเพื่อช่วยเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจในวิชาการที่ทันสมัย สิ่งเหล่านี้จะมีอิทธิพลต่อการสอนทั้งสิ้น คงไม่มีผู้สอนคนใดเต็มใจจะสอน โดยขาดอุปกรณ์การเรียน หรือห้องเรียนไม่เหมาะสม ผู้เรียนแออัดมากเกินไป มีเสียงอึกที่รบกวนในขณะที่กำลังมีการเรียนการสอน เป็นต้น

3.3 งบประมาณในการดำเนินการของแต่ละสถาบัน การบริหารด้านการเงิน การให้ทุนนักเรียน การจัดบริการด้านห้องสมุด เป็นต้น

ข้อค้นพบและความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัย จากการประชุมระดับนานาชาติที่มหาวิทยาลัยในมาเลเซีย (the editorial committee, 1979 : 30 - 34) สรุปได้ว่า นักศึกษาของบรรดาประเทศต่าง ๆ ในอาเซียน (ASEAN) ส่วนใหญ่เข้ามาเรียนในมหาวิทยาลัยเพราะแรงจูงใจทางเศรษฐกิจและสังคม ดูเหมือนว่านักศึกษาเหล่านั้นไม่มีแรงจูงใจทางสติปัญญาแต่เริ่มแรก และปรากฏว่านักศึกษาหลายคนเรียนจบออกไปจากมหาวิทยาลัย โดยไม่มีความตื่นตัวที่ได้มาจากการประสบการณ์ที่ใช้สติปัญญาจริงๆ ปัญหาการเรียนของนักศึกษาที่เกี่ยวกับสถานการณ์การเรียนที่นักศึกษาประสบ คือ

1. การปรับตัวให้คุ้นเคยกับกระบวนการเรียน
2. การปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมทางสังคมของชีวิตในมหาวิทยาลัย
3. ข้อจำกัดที่ต้งขึ้นโดยนโยบายทางการศึกษาของรัฐบาลแบบรวมอำนาจ
4. การศึกษาระดับก่อนเข้ามาเรียนในมหาวิทยาลัย ไม่สัมพันธ์กับการศึกษาใน

มหาวิทยาลัย

ปัญหาการเรียนของนักศึกษาที่เกี่ยวกับนักศึกษา คือ

1. มีความสามารถในการใช้ภาษาที่ใช้สอนไม่เพียงพอ
2. ปัญหาทางอารมณ์ส่วนบุคคล
3. ปัญหาทางการเงิน
4. ความกดดันจากพ่อแม่และกลุ่มเพื่อนต่อการเรียนให้ดี
5. เลือกรายวิชา ได้ไม่สอดคล้องกับโปรแกรมที่เรียน
6. ขาดแรงจูงใจ

ปัญหาการเรียนของนักศึกษาที่เกี่ยวกับผู้สอนและระบบการสอน คือ

1. ขาดแรงจูงใจเพื่อปรับปรุงการสอน ไม่มีรางวัลที่เป็นรูปธรรมสำหรับการสอนที่ดี
2. ผู้สอนขาดการฝึกอย่างจริงจังเกี่ยวกับกลวิธีการสอน
3. ขาดความเข้าใจและเห็นใจเกี่ยวกับความยากลำบากในการเรียนของนักศึกษา
4. มีผู้สอนไม่เพียงพอ ผู้สอนที่มีอยู่ไม่มีคุณภาพ สัดส่วนของนักศึกษาต่อผู้สอน

ไม่เหมาะสม คือ มากเกินไป เป็นผลให้การให้ความสนใจในการสอนไม่เพียงพอ

5. วิธีการสอนไม่ดี
6. ผู้สอนขาดความเข้าใจและตระหนักถึงความต้องการของสังคม
7. ขาดบริการให้คำปรึกษาแก่นักศึกษาและระบบการให้คำแนะนำในการเรียน

ข้อจำกัดในเรื่องนวัตกรรมการสอน คือ

1. ขาดการตระหนักถึงความสำคัญของหน้าที่ทางการสอนในมหาวิทยาลัย
2. ระบบการสอนในมหาวิทยาลัยเป็นอุปสรรคที่สำคัญต่อนวัตกรรมในการสอนใน

มหาวิทยาลัย

3. การบริหารงานมีอุปสรรคเพราะมีระบบมากมายทำให้งานดำเนินไปได้ไม่สะดวกรวดเร็ว เช่น การจัดการรายวิชา และขาดปัจจัยพื้นฐานต่างๆ

4. ผู้สอนกลัวไม่ประสบความสำเร็จในการสอน ผู้สอนไม่มีเวลา ผู้สอนต้องเคารพผู้สอนที่สูงอายุกว่า ผู้สอนมีเจตคติแบบคั้งเคิม

5. ขาดการสนับสนุนทางการเงิน เช่น รางวัล หรือ ค่าตอบแทนจากการสอนโดยใช้นวัตกรรม มีเพียง

- 5.1 ความรู้สึกพอใจเป็นส่วนตัว
- 5.2 นักศึกษาให้ความเชื่อถือและยอมรับ
- 5.3 เป็นที่เชื่อถือและยอมรับในสาขาอาชีพของตนเอง

แบบการเรียนของนิสิตนักศึกษา

จากทฤษฎีเกี่ยวกับรูปแบบการเรียน สามารถจัดรูปแบบการเรียนได้ ดังนี้

กราสชาและไรช์แมน (Grasha and Reichman 1975 : 13-15) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการเรียนของนักศึกษาในระดับอุดมศึกษาและพัฒนาแบบวัดแบบการเรียนของนักศึกษา (the grasha - reichman student learning styles questionnaires) โดยแบ่งประเภทของแบบการเรียนออกเป็น 6 แบบ ซึ่งผู้วิจัยถือเป็นแนวทางการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ

1. แบบอิสระ ลักษณะของผู้เรียนแบบนี้ชอบที่จะคิดและทำเรื่องต่าง ๆ ด้วยตนเอง แต่จะฟังความคิดเห็นของคนอื่น ๆ ในชั้นเรียนด้วย เขาตั้งใจศึกษาเรียนรู้เนื้อหาที่ตนเองรู้สึกที่สำคัญ และมีความเชื่อมั่นในความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง

2. แบบหลีกเลี่ยง ลักษณะของผู้เรียนแบบนี้จะไม่สนใจเรียนเนื้อหาวิชาในชั้นเรียนตามแบบแผน ไม่มีส่วนร่วมกับนักศึกษาคนอื่น ๆ และอาจารย์ในชั้นเรียน ไม่สนใจสิ่งที่จะเกิดขึ้นในชั้นเรียน ทักษะของผู้เรียนแบบนี้จะมองเห็นว่า ห้องเรียนเป็นสิ่งที่ไม่น่าสนใจ

3. แบบให้ความร่วมมือ ลักษณะของผู้เรียนแบบนี้มีความรู้สึกว่าเขาสามารถเรียนรู้ได้มากที่สุดโดยการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น สติปัญญา และความสามารถซึ่งกันและกัน ผู้เรียนแบบนี้จะร่วมมือกับอาจารย์ กลุ่มเพื่อน และชอบที่จะทำงานร่วมกับผู้อื่น เห็นชั้นเรียนเป็นสถานที่สำหรับสังคม - ปฏิสัมพันธ์ (social interaction) เช่นเดียวกับสถานที่เรียนรู้ เนื้อหาวิชา

4. แบบพึ่งพา ลักษณะของผู้เรียนแบบนี้มีความอยากรู้อยากเห็นทางวิชาการ น้อยมาก และจะเรียนรู้เฉพาะสิ่งที่ถูกบังคับหรือกำหนดให้เรียน นักศึกษาจะเห็นอาจารย์และเพื่อนร่วมชั้นเรียนเป็นแหล่งของโครงสร้างความรู้และเป็นแหล่งสนับสนุนทางวิชาการ นักศึกษาจะพึ่งพาอาจารย์ในเรื่องแนวทางในการศึกษาและต้องการได้รับคำบอกเล่าว่าควรจะทำอะไร

5. แบบแข่งขัน ลักษณะของผู้เรียนแบบนี้เป็นแบบที่ผู้เรียนแสดงเพื่อเอาชนะเพื่อนด้วยกันโดยพยายามที่จะทำอะไร ๆ ให้ดีกว่าคนอื่น ๆ ผู้เรียนกลุ่มนี้มีความรู้สึกว่าเขาต้องแข่งขันกับคนอื่นเพื่อรางวัลในชั้นเรียน เช่น คำชมของอาจารย์ ความสนใจของอาจารย์หรือเกรด เขามองห้องเรียนเป็นสนามแข่งขันที่จะต้องมิแพ้ - ชนะและผู้เรียนแบบนี้มีความรู้สึกที่ต้องชนะเสมอ

6. แบบมีส่วนร่วม ลักษณะของผู้เรียนแบบนี้ต้องการเรียนรู้เนื้อหาวิชาและชอบที่จะเข้าชั้นเรียน มีความรับผิดชอบเรียนรู้ให้มากที่สุดจากชั้นเรียนและมีส่วนร่วมกับผู้อื่นตลอดจนทำตามที่ได้ตกลงร่วมกันไว้ด้วย นักศึกษาแบบนี้จะคิดว่าควรมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชั้นเรียนให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ แต่จะมีส่วนร่วมน้อยในกิจกรรมที่มีได้อยู่ในแนวทางของวิชา

แมนน์และคณะ (Mann and other 1975 : 81 - 85) ศาสตราจารย์ทางจิตวิทยา ณ มหาวิทยาลัยมิชิแกน ได้ศึกษาพฤติกรรมกรรมการเรียนในห้องเรียนและได้แบ่งแบบการเรียนออกเป็น 8 แบบ คือ

1. แบบอินซอม (the compliant student) ผู้เรียนแบบนี้จะยึดเอางานเป็นหลัก ไม่สนใจประสบการณ์อื่นที่ไม่เกี่ยวข้องกับงานของคนและพยายามไม่ให้งานอื่นมาแทรกแซงงานที่อาจารย์ได้มอบหมายให้กระทำเพราะถือว่าอาจารย์มีอำนาจในการให้คะแนน ผู้เรียนแบบนี้มีแนวโน้มที่จะทำงานตามที่ผู้อื่นให้ทำมากกว่าเกิดจากความรู้สึกที่ตนเองอยากจะทำ และจะทำให้พอเหมาะตามที่อาจารย์ได้กำหนดไว้ ผู้เรียนแบบนี้กระตือรือร้นและตั้งใจทำงานเพื่อให้ถูกใจอาจารย์ และผู้ปกครอง นอกจากนี้

เขายังไม่ชอบห้องเรียนที่ปล่อยปลະละเลขจากระเบียบ สิ่งที่สำคัญที่สุดของผู้เรียนกลุ่มนี้คือต้องการทำความเข้าใจกับวิชาที่เรียน

2. แบบวิตกกังวล (the anxious dependent student) ผู้เรียนแบบนี้จะทำอะไรโดยขึ้นอยู่กับความรู้และความช่วยเหลือของอาจารย์ เขาจะวิตกกังวลมากกับเรื่องการวัดผลและกับงานต่าง ๆ ที่ได้รับมอบหมายในชั้นเรียน สิ่งสำคัญอีกอย่างหนึ่งก็คือ เขาจะมีความรู้สึกว่าเขาไม่มีความสามารถ ความรู้สึกดังกล่าวนี้ผสมผสานกับแรงกดดันจากปัญหาภายนอก โดยเฉพาะจากที่บ้าน จะทำให้เกิดความวิตกกังวลขึ้น และจะมีผลต่อคะแนนของเขาด้วย

3. แบบท้อใจ (the discouraged works) ผู้เรียนแบบนี้มีเจตคติต่อตนเองในทางลบ รู้สึกไม่พอใจในตนเอง ไม่มองผู้อื่นในแง่ร้าย เมื่อทำอะไรไม่ได้ผลมักจะตำหนิตนเองว่าไม่ได้ ไม่มีความสามารถ ผู้เรียนแบบนี้ไม่เป็นที่ชื่นชมของเพื่อนในกลุ่ม เนื่องจากชอบดูถูกตนเองและไม่ยอมรับเหตุการณ์หรือสภาพการณ์อื่น ๆ ที่มีผลต่อสภาพการเรียนของเขา นอกจากนั้นผู้เรียนพวกนี้ยังแบ่งแยกตัวเองกับกลุ่ม เพราะมีทัศนคติที่จะเอาตัวเองเป็นหลัก โดยการยกเอาปมด้อยที่มีอยู่มาเกี่ยวข้องกับผลการเรียนมากกว่าจะลบปมด้อยแล้วสร้างปมเด่นแทน

4. แบบอิสระ (the independents) ผู้เรียนแบบนี้มีลักษณะเป็นอาวุโสกว่าผู้อื่นอย่างเห็นได้ชัด มีสติปัญญาดี พวกนี้มีความรับผิดชอบ มีความเชื่อมั่นในตนเอง เป็นอิสระในตนเองปราศจากการข่มขู่จากอาจารย์ การงานหรือเพื่อน ๆ เขามีความเป็นอิสระมั่นคง ขณะที่ผู้เรียนคนอื่น ๆ สับสนวิตกกังวล พวกนี้สามารถมองเห็นความสัมพันธ์ของการเรียนมีวัตถุประสงค์และทำงานอย่างมีความคิดสร้างสรรค์

5. แบบวีรบุรุษ (the heroes) ผู้เรียนแบบนี้เป็นพวกอยู่แนวหน้า และเป็นที่รู้จักว่ามีชื่อเสียงโด่งดังทางการเรียนกับบทบาทต่อการประท้วงผลงานของกลุ่มนี้มีทั้งประเภทสร้างสรรค์และสร้างปฏิปักษ์ และก่อให้เกิดความไม่พอใจขึ้นอย่างรุนแรงได้ ส่วนสำคัญที่ทำให้พวกนี้พยายามสร้างเอกลักษณ์โดยการแสดงออกก็คือความภูมิใจในอำนาจ

6. แบบลอบยิง (the spiners) ผู้เรียนแบบนี้เป็นพวกที่มองโลกในแง่ร้ายเกี่ยวกับความสามารถของตนเองและความสัมพันธ์กับอาจารย์หรือผู้มีอำนาจอื่นๆ ทำให้มีช่องว่างเกิดขึ้นในสัมพันธภาพ ผู้เรียนในกลุ่มนี้มองไม่เห็นประโยชน์อันใดที่ได้จากการไปเกี่ยวข้องกับผู้อื่นจึงทำให้มองเห็นความภาคภูมิใจในตนเองอยู่ในระดับต่ำ พวกนี้เป็นพวกหลบหลีกมักไม่ยอมเผชิญหน้ากับอาจารย์ สร้างความขัดแย้งรุนแรงและนำไปสู่การลอบทำร้ายอาจารย์ที่สอนตลอดจนมีแนวโน้มเป็นปฏิปักษ์กับอาจารย์ที่สอน

7. แบบแสวงหาความสนใจ (the attention seekers) ผู้เรียนแบบนี้เน้นทางด้านสังคมมากกว่าสติปัญญา พวกนี้ต้องการสร้างความสัมพันธ์กับอาจารย์ และผู้เรียนด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่นพูดคุย แสดงตัว คอยไม้ เล่าเรื่องตลกต่าง ๆ เพื่อก่อให้เกิดความสนใจเกิดการยอมรับในหมู่เพื่อนฝูง ในแวดวงผู้เรียนและเพื่อบดบังความสนใจด้านพุทธิปัญญา

8. แบบสงบเงียบ (the silent students) ผู้เรียนแบบนี้เป็นพวกที่ไม่ค่อยมีส่วนร่วมในการอภิปรายในกิจกรรมการเรียน พูดน้อย มักจะเงียบเฉยไม่ทำอะไรทั้งสิ้นไม่ว่าในห้องเรียน นอกห้องเรียน ความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและผู้สอนมีน้อย การสนับสนุนช่วยเหลือก็มีน้อยเช่นกัน เขาไม่ชอบทำกิจกรรมการเรียน จึงทำให้เกิดความเหินห่างกับผู้สอนและผู้สอนก็ไม่เข้าใจผู้เรียน เพราะผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่มน้อย

แบนด์ และคณะ (Bandt and other 1974 : 40 - 49) ได้แบ่งแบบการเรียนรู้ไว้ 12 แบบ โดยเขามองว่าแบบการศึกษามีพื้นฐานมาจากการรวมเอาทักษะและความสามารถพิเศษ แบบการเรียนรู้แต่ละแบบนี้สามารถอธิบายได้ ดังนี้

1. แบบนักเล่นกลลวงตา (the illusionist) ผู้เรียนแบบนี้ใช้เวลาส่วนใหญ่เพื่อการเรียนรู้อย่างจดจ่อ เขาจะเรียนร่วมกับเพื่อนให้ตัวเองรู้สึกว่าเป็นอิสระสำหรับการเรียนรู้ เขาชอบที่จะเรียนสรุปคำบรรยายที่ยืดยาวใหม่เพื่อสะดวกและเข้าใจง่าย บางครั้งจะทำการบ้านสำหรับวัน ต่อไป มีความสนใจที่จะหาคำตอบที่ถูกต้องให้เร็วที่สุด และในสุดท้ายก็จะหันมาอ่านหนังสือแต่ละบท บางครั้งก็จะทำเครื่องหมายหรือจดย่อไว้ เพื่อจะสามารถหาอ่านได้ง่ายในภายหลัง เขาใช้เวลาส่วนใหญ่เพื่อการเรียนรู้ แต่ในความเป็นจริงแล้วเขาเรียนรู้ได้เพียงเล็กน้อย ในการสอบจะสามารถตอบได้ดีแต่ในด้านความรู้ความเข้าใจมีน้อย เพราะการใช้วิธีรีบท่องหนังสือแบบท่องจำและละเลยการเรียนรู้แบบการเรียนรู้แบบนี้จะช่วยลดความกังวลแต่จะช่วยให้เรียนเก่งในเนื้อหาได้น้อยมาก

2. แบบนักใฝ่สันติภาพ (the pacifist) แบบนี้จะแตกต่างจากแบบนักเล่นกลลวงตา คือเป็นพวกรักความสงบความสนใจของเขาอยู่ในระดับต่ำ คือเรียนไปโดยอัตโนมัติไม่ได้ใช้ความคิดเลย เวลาเรียนมักจะใช้เวลาสำหรับการเพื่อฝัน และในอีกลักษณะหนึ่งคือการหนีความจริง เมื่อเข้าห้องเรียนก็จะลอกหรือจดทุกสิ่งทุกอย่างที่ได้ฟังได้ยินลงไป แต่หลังจากนั้นก็ไม่สามารถจำข้อความ หรือสิ่งที่จดได้ในทำนองเดียวกันเมื่อเรียนเนื้อหาในหนังสือเขาจะดูทุกประโยคและขีดเส้นใต้กำกับ แต่เมื่อผ่านไปแล้วก็ไม่สามารถนึกถึงคำอธิบายหรือข้อถกเถียงของย่อหน้าที่ผ่านมาได้ ผู้เรียนแบบนี้หวังว่าถ้อยคำที่ผ่านหูและตาของเขาจะแปลงไปสู่ความรู้สึกที่มีความหมายโดยอัตโนมัติโดยที่เขาไม่ต้องคิด แต่ในความเป็นจริงคำต่าง ๆ นั้น เป็นสัญลักษณ์ที่มนุษย์สร้างขึ้น ฉะนั้นการเรียนรู้จะไม่สามารถเกิดขึ้นได้จนกว่าคำดังกล่าวจะแปลงไปสู่ความรู้สึก (sense) ของสิ่งที่เป็นตัวแทน ซึ่งในการนี้ต้องการความสังเกต เอาใจใส่ การคิดตั้งคำถามและอื่น ๆ อีกมาก แม้ว่าพวกที่เรียนแบบนี้จะเข้าห้องเรียนเป็นประจำ และสนใจทุกบทเรียน แต่ก็ก็จะสำเร็จด้วยความรู้เพียงเล็กน้อยเท่านั้น

3. แบบมนุษย์เจ้าความคิด (the idea man) นักศึกษาพวกนี้จะมีทฤษฎีส่วนตัวหรือเกร็ดเล็ก ๆ น้อย ๆ ที่สัมพันธ์กับหัวข้อต่าง ๆ เป็นส่วนตัวของเขาเอง เขาชอบถามคำถามที่ท้าทายในห้องเรียน และชอบพูดคุยกับผู้สอนในภายหลัง แต่ไม่ชอบศึกษาให้ลึกซึ่งตามลำพังด้วยเหตุนี้เอง ผู้เรียนแบบนี้จึงมีข้อมูลน้อยมากในการสนับสนุนทัศนะและแนวคิดที่เขาเสนอ อย่างไรก็ตาม นักศึกษาแบบนี้จะได้เปรียบในการเรียนรายวิชาที่กว้าง ๆ เกี่ยวกับเรื่องทั่วไปแต่เขาไม่ค่อยตระหนักถึงความได้เปรียบดังกล่าว เพราะเขาเป็นคนที่หลีกเลี่ยงการเรียนรู้อะไรที่จริงจังผู้เรียนประเภทนี้จะ รู้สึกยุ่งยากเป็นพิเศษสำหรับรายวิชาที่เน้นรายละเอียด

4. แบบนักสืบ (the detective) ผู้เรียนแบบนี้มีลักษณะตรงข้ามกับแบบมนุษย์เจ้าความคิด คือเป็นพวกที่อุทิศเวลาเพื่อแสวงหารายละเอียดทุกอย่าง ทั้ง ๆ ที่เขาทำงานหนักแต่ไม่สามารถทำข้อสอบประเภทที่ถามเรื่องบางอย่างมากกว่าถามความจำเนื้อหาได้ ด้วยเหตุที่ผู้เรียนแบบนี้ มุ่งความสนใจไปที่รายละเอียดของเนื้อหาจึงทำให้เขาไม่สามารถรู้ในประเด็นที่กว้างและ หลักการทั่วไป ซึ่งส่วนนี้มีความจำเป็นต่อการจัดระเบียบและผสมผสานเนื้อหา แนวทางการศึกษาของพวกนี้จะเสียเวลาเรียนไปโดยเปล่าประโยชน์ เพราะไม่สามารถจับประเด็นที่สำคัญ ๆ ได้ อีกทั้งไม่สามารถรวบรวมประเด็นต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กันเข้าเป็นกลุ่มเพื่อทำให้การเรียนง่ายขึ้น ผู้เรียนประเภทนี้มักจะหลีกเลี่ยงการพูดคุยในห้องเรียนด้วยเกรงว่าจะพลาดประเด็นที่สำคัญไป

5. แบบนักโทษทางปัญญา (the cognitive prisoner) ผู้เรียนแบบนี้อาศัยความจำและความระลึกลงในการเรียนรู้ และบางครั้งก็สามารถจับเนื้อหาทางสติปัญญาในระดับความเข้าใจได้ดีแต่ความยุ่งยากของผู้เรียนแบบนี้อยู่ที่การนำเอกสารสิ่งที่เรียนรู้ไปใช้ประโยชน์เพราะมีการแยกระดับความเข้าใจออกจากระดับการนำไปใช้ ดังนั้น รายวิชาเกี่ยวกับคณิตศาสตร์หรือการทดลองจะไม่เหมาะสมกับผู้เรียนแบบนี้ เพราะเขาจะใช้วิธีการเรียนที่ใช้ความสามารถน้อยที่สุดในการทำงาน เป็นต้นว่าการมองหาคำตอบก่อนที่จะพยายามทำโจทย์ การลอกงานหรือลอกการบ้านของผู้อื่น และการจำตัวอย่างสำคัญจากหนังสือ

6. แบบผู้ชำนาญเฉพาะ (the technician) ผู้เรียนแบบนี้เก่งในการกระทำสิ่งต่าง ๆ และมักแสดงให้เห็นถึงความสามารถในเชิงประจักษ์และสามัญสำนึกจนเพื่อนที่มีสติปัญญาเหนือกว่าคาดไม่ถึง การเรียนที่มุ่งความรู้จะเป็นปัญหายุ่งยากสำหรับผู้เรียนประเภทนี้ เพราะว่าเขามักจะให้ความสนใจกับความระลึกถึง (recall) และให้ความเข้าใจจากประสบการณ์มากกว่าจากความรู้เดิม เขาจะประสบความสำเร็จถ้าเลือกอาชีพซึ่งเป็นอิสระจากการเรียนรู้แบบมีศูนย์กลางที่ความรู้

7. แบบโดดเดี่ยว (the isolationist) บุคคลประเภทนี้จะรู้มาก แต่มีความยุ่งยากเพราะความรู้ของเขาในเรื่องต่าง ๆ แต่ละเรื่องนั้น แยกออกมาจากเรื่องอื่น ๆ ทั้งหมดเขาสามารถรายงานสิ่งต่าง ๆ ที่นักทฤษฎีคนสำคัญคิด แต่ไม่สามารถเปรียบเทียบความแตกต่างของแนวคิดเหล่านั้นได้ และ

ไม่สามารถรวมหัวข้อย่อยเพื่อคัดลอกข้อความต่าง ๆ ได้ สำหรับนักศึกษาประเภทนี้ การทำทนายทางวิชาการไม่ใช่สิ่งสำคัญที่จะได้มาซึ่งความรู้ แต่ควรจะรวมสิ่งที่เขาารู้เข้าด้วยกัน

8. แบบนักปรับปรุง (the revisionist) ผู้เรียนประเภทนี้มีแนวคิดที่แน่นอน หรือมีค่านิยมซึ่งเขาจะพิจารณาไปสู่ส่วนรวมของทุกสิ่งทุกอย่างที่ควรจะเรียน สิ่งที่เขาศึกษานี้เป็นการทำงานกว้าง ๆ เพื่อหาสิ่งมาสนับสนุนแนวคิดดังกล่าว แบบการเรียนรู้อุทิศตนนี้ไปสู่การรับรู้ และการตีความหมายที่ต้องคัดเลือก ซึ่งอาจจะเป็นการบิดเบือนมากกว่าที่จะทำสิ่งต่าง ๆ ให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ดังนั้นผู้เรียนแบบนี้มักประสบความสำเร็จในการเรียนบ่อย ๆ หากแต่จะทำงานให้ได้ดี แนวทางในการเรียนของพวกนี้จึงต้องคำนึงถึงการรวบรวมความเข้าใจในการตีความเนื้อหาวิชาที่มีให้เลือกมากมาย และผู้เรียนแบบนี้จะต้องพัฒนาเหตุผลให้ชัดเจน เพื่อทัศนคติที่เขายึดถืออยู่

9. แบบมอยา (the shadow) ผู้เรียนแบบนี้จะใช้วิธีติดตามการเรียนรู้อุทิศตนหรือรีบท่องหนังสือ เขาจะเตรียมบทเรียนโดยทั่วไปเป็นอย่างดี และจะปิดบังประเด็นสุดท้ายที่ยังเหลืออยู่ก่อนการสอบ รวมทั้งพยายามหลีกเลี่ยงการเรียนแบบเคร่งเครียด ดังนั้นเขาจะได้เปรียบในแง่ที่ได้รับการกระตุ้นทางสมองที่เกิดขึ้นพร้อมกับความตื่นเต้น เขามุ่งที่การสอบในนาทีสุดท้ายและรีบอ่านคำถามให้หมดโดยเร็วเพื่อจะคิดหาคำตอบก่อนที่จะลืมคำตอบที่ได้อ่านมาข้อจำกัดของผู้เรียนแบบนี้เห็น ได้ชัดก็คือเขาไม่อาจทำหน้าที่ในการงานได้ดี หรือไม่สามารถศึกษาชั้นมหาวิทยาลัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

10. แบบปิดบัง (the mask) นักศึกษาพวกนี้ใช้หน้ากากปิดบังอำพรางตัวเองระหว่างที่เขาเรียนรู้ทางวิชาการ ลักษณะการปิดบังอย่างหนึ่งก็คือ การแสดงให้เห็นถึงความสับสนในความหมัดหวัง เช่น ชื่นชมจุดงดงามของคนอื่น ขอร้องให้เพื่อนช่วยเหลือในการทำการบ้านของตนเอง ลักษณะของการปิดบังอีกประการหนึ่งก็คือ พยายามที่จะทำให้เพื่อนคนอื่น ๆ เชื่อมมั่นว่าเขาอ่านหนังสือเพียงเล็กน้อย แต่จริง ๆ แล้วเขาขยันอ่านหนังสืออย่างเต็มที่ ทั้งนี้เพราะเขามีวัตถุประสงค์ที่จะสนับสนุนให้เพื่อนนักศึกษาคนอื่น ๆ ไม่ได้อ่านหนังสือ วิธีการแบบนี้อาจจะช่วยให้ผู้เรียนแบบ ปิดบังสามารถเรียนเนื้อหาวิชาบางส่วนได้ดีกว่าเพื่อน ๆ แต่ปัญหาก็ตามมาก็คือ เมื่อผลการเรียนออกมา เพื่อน ๆ ก็จะทราบ ว่าผู้เรียนแบบนี้ปิดบังหลอกลวง ผู้เรียนแบบนี้อาจจะเรียนได้ดีขณะเดียวกันเขาก็อาจมองเพื่อนร่วมห้องได้ไม่สนิท

11. แบบนักปฏิบัติ (the pragmatist) ผู้เรียนแบบนี้จะสร้างความพยายามที่จะค้นหาสิ่งที่เขามุ่งหวังในการเรียน และดำเนินไปตามแนวของเขา เพื่อที่จะทำให้เกิดความพอใจในสิ่งที่คาดหวังเหล่านั้น พวกนี้จะเลือกสาขาวิชาเรียนหรือโปรแกรมการเรียนอย่างระมัดระวัง เขาได้เปรียบในเรื่องของการแสวงหาโอกาสให้กับตนเอง และรักษาแนวทางในการศึกษาอย่างคล่องแคล่ว (active) เขาจะไม่ค่อยทำทนายความคิดของผู้สอนในที่สาธารณะ เขามีแบบการเรียนรู้อุทิศตนที่ให้ประสิทธิผลสูง เมื่อเขายอมทำตามโดยปราศจากข้อสงสัยแบบการเรียนแบบนี้จะไม่ค่อยมีประสิทธิภาพนัก เพราะว่าการเรียนรู้ทางวิชาการ

นั้นมีพื้นฐานมาจากการแลกเปลี่ยนความคิดโดยอิสระ การตั้งคำถาม ตลอดจนการนำคำตอบต่าง ๆ มา ทบทวนคิดใหม่ การที่นักวิชาการยอมรับสภาพของตนเองมากขึ้นไปโดยไม่ใช้ความคิดนั้นจะไม่ก่อให้เกิดผลอันใด

12. แบบนักสร้างสรรค์ (the innovator) ผู้เรียนแบบนี้มีเป้าหมายเบื้องต้น คือ การสร้าง ความรู้สึกส่วนบุคคลที่นอกเหนือไปจากสิ่งที่ได้เรียนรู้ ซึ่งหมายถึงแนวการวิจารณ์และเข้าใจเนื้อหาให้ ลึกลงไปอีก นักศึกษาประเภทนี้มักอ่อนไหวต่อความแตกต่างระหว่างความรู้ และความคิดเห็น แบบ การเรียนของเขายืดหยุ่นได้ และปล่อยให้เขาจัดการกับขอบเขตของหัวข้อวิชามากมาย ซึ่งความยุ่งยากที่ สำคัญของเขาจะเปิดขึ้นมาเมื่อเขามุ่งยึดแนวการเข้าใจระดับลึก และนวัตกรรมมากขึ้นไป จากการที่ เขามุ่งความสนใจ ส่วนใหญ่มุ่งไปที่ระดับความเข้าใจ จึงทำให้บางครั้งเขาก็ละเอียดในระดับความจำ และความระลึกได้ ในขณะที่ระดับดังกล่าวก็มีความสำคัญ ผู้เรียนแบบนี้มักจะสับสนในรายวิชา เกี่ยวกับการสำรวจขั้นพื้นฐาน ซึ่งมุ่งความรู้กว้างๆมากกว่าที่จะมุ่งส่วนลึก ผู้เรียนแบบนี้ก็มีแนวโน้มที่ จะดำเนินชีวิตไปอย่างเฉื่อยชาในปีแรกของการใช้ชีวิตในมหาวิทยาลัย แต่จะมีชีวิตชีวเมื่อเขาได้ศึกษา ในรายวิชาในระดับสูงและท้าทายมากขึ้น

จากการแบ่งการเรียนตามแนวคิดของเบนด์ และคณะนั้นจะเห็นได้ว่าเป็นการแบ่งแบบ การเรียนของนักศึกษาอย่างละเอียดมาก ในลักษณะการแบ่งดังกล่าวจะมีประโยชน์ในแง่ของการ จำแนกผู้เรียนได้ค่อนข้างละเอียด ซึ่งถ้าเป็นไปตามนี้ก็จะประโยชน์โดยตรงต่อการจัดการเรียน การสอนในสถาบันอุดมศึกษามากขึ้น แต่ในขณะที่เดียวกันการจัดแบ่งแบบการเรียนลักษณะนี้ อาจจะมี ลักษณะแบบการเรียนบางแบบคล้ายคลึงกัน และไม่สามารถแยกออกจากกันโดยเด็ดขาด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมไทย การจัดการเรียนการสอนที่เป็นมาในอดีต ไม่ได้มีผลทำให้นักศึกษามี แบบการเรียนที่แตกต่างกันมาเช่นลักษณะนี้

สโตน (Stone 1979 : 47 – 48) แห่งศูนย์วิทยาศาสตร์สาธารณสุข มหาวิทยาลัย วิสคอนซินแมดิสัน ได้พัฒนาเครื่องมือทางการศึกษาที่เรียกว่าเดอะพรี เฟอร์ด์ เลนนิ่ง สไตล์ อินเด็กซ์ (The Preferred Learning Styles Index) และได้นำมาใช้กับนักศึกษาแพทย์และนักศึกษาพยาบาลที่ ศึกษาอยู่ที่มหาวิทยาลัยวิสคอนซิน - แมดิสัน โดยแบ่งแบบการเรียนเป็น 2 แบบ คือ

1. แบบรับ (the receptive style) พฤติกรรมในการศึกษาหาความรู้ของผู้เรียนแบบนี้คือ ผู้เรียนชอบที่จะได้รับความรู้โดยวิธีประเพณีนิยม (traditionally organized form) พยายามในวิธีการสอน แบบบรรยาย ชอบดูการสาธิตจากครู อ่านหนังสือเฉพาะที่ครูกำหนดให้ และชอบที่จะให้ครูบอกว่าควร ทำอะไร

2. แบบค้นพบด้วยตนเอง (the discovery style) พฤติกรรมในการศึกษาหาความรู้ของผู้เรียนแบบนี้คือ ผู้เรียนชอบศึกษาโครงสร้างหรือหลักการที่สำคัญ ๆ มากกว่ารายละเอียดของเนื้อหาวิชา พอใจที่จะได้รับความรู้จากการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ชอบวิธีสอนที่มีกิจกรรมเป็นแบบอภิปรายการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม การศึกษารายบุคคล การมอบหมายงานให้รับผิดชอบและการศึกษาที่ให้ผู้เรียนรู้จักการแก้ปัญหา

นอกจากนี้ คลาร์ก (Clark) (ไพฑูรย์ สินลารัตน์ 2525 : 197-199) ได้จำแนกนักศึกษาโดยแบ่งลักษณะของวัฒนธรรมของนักศึกษาที่สัมพันธ์กับการใช้ชีวิตในมหาวิทยาลัยออกเป็น 4 ลักษณะ ลักษณะการแบ่งของคลาร์ก ได้อาศัยพื้นฐาน 2 แนวทางคือแนวทางของความคิดหรือปัญญาเป็นหลัก โดยเน้นความคิดสูง ได้แก่กลุ่มนักวิชาการ และกลุ่มก้าวหน้าและพวกเน้นปัญญาเป็นรอง ได้แก่พวกกิจกรรมและกลุ่มอาชีพ อีกแนวทางอาศัยสถาบันเป็นหลัก โดยพวกที่เน้นสถาบันมากคือพวกวิชาการและกิจกรรม ในขณะที่พวกเน้นสถาบันไม่มากนัก ได้แก่กลุ่มก้าวหน้าและกลุ่มอาชีพ เมื่อรวม 2 แนวทางเข้าแล้วก็ได้กลุ่มนักศึกษา 4 กลุ่ม คือ

1. กลุ่มวิชาการ (academic subculture) เป็นนักศึกษาที่เห็นว่าชีวิตในมหาวิทยาลัยต้องเป็นไปเพื่อการเรียน ความสนใจของพวกนี้จะอยู่ที่วิชาการ รายงาน เกรด และความคาดหวังที่จะได้เรียนต่อในระดับที่สูงขึ้นไป ชีวิตของนักศึกษากลุ่มนี้มีความผูกพันอยู่กับห้องเรียน ห้องสมุด และสถาบันของตนเองอย่างมาก

2. กลุ่มก้าวหน้า (non - conformist subculture) เป็นนักศึกษาที่สงสัยและไม่เชื่อในค่านิยมและแบบแผนพฤติกรรมที่เป็นอยู่ มีความคิดเป็นอิสระของตนเองมีแนวโน้มที่จะต่อต้านสถาบัน ต้องการสร้างสรรค์สังคมที่อยู่ให้ดีขึ้น ความรู้และความคิดมาจากนอกมหาวิทยาลัย

3. กลุ่มกิจกรรม (collegiate subculture) เป็นนักศึกษาที่ไม่สนใจการเรียนตำรา แต่จะสนใจกิจกรรมกีฬา สันทนาการ งานสังคมและบันเทิง เน้นครูและสถาบันในฐานะที่เป็นส่วนทำกิจกรรมดังกล่าว

4. กลุ่มอาชีพ (vocational subculture) เป็นนักศึกษาที่สนใจเรียนเพื่อให้ตนเองจบไปประกอบอาชีพได้เป็นหลักสำคัญ ไม่สนใจกับความคิดความอ่านอย่างแท้จริง ไม่สนใจกับกิจกรรมทุกประเภท ไม่ผูกพันกับสถานศึกษามากนัก

นักศึกษาแม้ว่าจะมีอุดมคติ และความนึกคิดต่อชีวิตและสังคมเป็นไปในทำนองเดียวกันแต่ การมองชีวิตและการใช้ชีวิตในมหาวิทยาลัยก็อาจมีความแตกต่างกันออกไป ดังที่ สรรเสริญ อุทัยเฉลิม (2535 : 183 -184) ได้แบ่งประเภทของนักศึกษาไว้ 3 ประเภทคือ

1. ประเภทมาเรียนเพื่อแสวงหาความรู้อย่างเดียว ไม่สนใจสิ่งแวดล้อมภายนอก
2. ประเภทมาเรียนเพื่อแสวงหาความรู้เพื่อตนเองและสังคม จะศึกษาเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสภาพสังคม ใช้เวลาว่างออกไปบำเพ็ญประโยชน์ช่วยเหลือสังคมให้ดีขึ้น
3. ประเภทแสวงหาความคิดใหม่ มีความคิดก้าวหน้าแสดงออกในสิ่งใหม่ ๆ อยู่เสมอ ๆ กลุ่มนี้ได้ชื่อว่า "ปัญญาชน" พวกนี้ถ้าได้รับการเอาใจใส่จากอาจารย์ช่วยชี้แนะแนวทางให้ข้อคิดที่ถูกต้องใจกว้าง ยอมรับความคิดเห็นของพวกนี้ จะทำให้กลุ่มนี้ขึ้นนำกลุ่มอื่น ๆ ได้เพราะถือว่าเป็นพวกกลุ่มก้าวหน้าหรือกลุ่มปฏิวัติ

สรุปได้ว่า แบบการเรียนของนักศึกษานี้ได้มีการแบ่งหรือจัดประเภทไว้มากมายหลายแบบ ซึ่งไม่ว่าจะแบ่งแบบใดก็ตาม ต่างก็มีลักษณะเด่นของแนวคิดที่ว่านักศึกษามีความนึกคิด มี เจตคติ และมีแบบแผนพฤติกรรมในการเรียนแตกต่างกันออกไป เครื่องมือวัดแบบการเรียนที่นักการศึกษาได้พัฒนาขึ้นมานั้น ก็เพื่อนำมาประเมินเจตคติของผู้เรียนที่มีต่อวิธีการสอนของครู และสัมพันธภาพที่มีระหว่างเพื่อน และการที่ผู้สอนจะค้นพบหรือชี้เฉพาะได้ว่าผู้เรียนคนใดมีแบบการเรียนรู้อย่างไรนั้นไม่ใช่เรื่องง่าย ผู้สอนต้องใช้ความพยายามอย่างยิ่ง ถ้าผู้สอนสามารถบอกได้ว่า ผู้เรียนคนใดเรียนรู้แบบใดแล้ว ผู้สอนจะสามารถพัฒนาวิธีการสอนที่สอดคล้องกับแบบการเรียนของผู้เรียนนั้นได้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

ประโชชน์ คุปต์กาญจนกุล (2525 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง "แบบการเรียนของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย" โดยมีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อศึกษาแบบการเรียนของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและเปรียบเทียบแบบการเรียนของนิสิตที่มีเพศและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกัน กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัย นิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำนวน 750 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม แบบการเรียนของนิสิต แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ซึ่งผู้วิจัยได้แปลและดัดแปลงมาจากแบบสอบถาม แบบการเรียนของนิสิต (Student Learning Styles Questionnaire) ที่สร้างโดย กราซาและไรซ์แมน แบบสอบถามแบบการเรียนมีความเที่ยง 0.785 การวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีการหาค่าร้อยละ ค่ามัชฌิมเลขคณิต ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและ ทดสอบค่าที (t-test) ผลการวิจัยพบว่า

1. นิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ชอบแบบการเรียนรู้ 4 แบบ คือ ชอบแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือค่อนข้างสูง ชอบแบบการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม แบบพึ่งพา แบบอิสระ อยู่ในระดับปานกลาง ไม่ชอบการเรียนรู้แบบหลีกเลี่ยง แบบแข่งขัน

2. นิสิตเพศชายและหญิงมีแบบการเรียนรู้แบบอิสระ แบบพึ่งพา แบบมีส่วนร่วมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยนิสิตเพศชายชอบการเรียนรู้แบบอิสระสูงกว่านิสิตหญิง ส่วนนิสิตหญิงชอบแบบการเรียนรู้แบบพึ่งพาและแบบมีส่วนร่วมสูงกว่านิสิตชาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ .01 ตามลำดับ

3. นิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงและต่ำ มีแบบการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม และแบบร่วมมือแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คือ นิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีแบบการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมและแบบร่วมมือสูงกว่านิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ .01 ตามลำดับ

อุไรรัตน์ ศรีสวย (2527: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการเรียนรู้กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระดับชั้นปี และวิชาเอกของนักศึกษาวิทยาลัยครูในกรุงเทพมหานคร” โดยวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและความสัมพันธ์ของรูปแบบการเรียนรู้ของนักศึกษาวิทยาลัยครูในกรุงเทพมหานคร จำนวน 690 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามรูปแบบการเรียนรู้ของนักศึกษา (student learning style questionnaire) ซึ่งผู้วิจัยได้แปลและคิดแปลมาจากแบบสอบถามรูปแบบการเรียนรู้ของนักศึกษาที่สร้างโดยกรรชาและไรซ์แมน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่ามัธยเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบค่าไคสแควร์ และหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และวิเคราะห์ความแปรปรวนสองทาง ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาวิทยาลัยครูในกรุงเทพมหานคร ลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมและแบบร่วมมืออยู่ในเกณฑ์สูง แบบพึ่งพา แบบอิสระและแบบแข่งขัน อยู่ในเกณฑ์ปานกลาง และแบบหลีกเลี่ยงอยู่ในเกณฑ์ต่ำ ส่วนรูปแบบการเรียนรู้ไม่มีความสัมพันธ์กับเพศ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน อย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติ

จินดา ชัญทิพย์ (2528: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิดทางปรัชญาการศึกษา กับแบบการเรียนรู้ของนิสิตระดับบัณฑิตศึกษาและเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิดทางปรัชญาทางการศึกษากับแบบการเรียนรู้ของนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่เข้าศึกษาในปีการศึกษา 2526 จำนวนทั้งหมด 225 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบการเรียนรู้ (student learning style questionnaire) ของกรรชาและไรซ์แมน ซึ่งผู้วิจัย นำมาแปลและปรับปรุง ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาแบบการเรียนรู้แต่ละแบบ โดยการคำนวณหา ค่ามัธยเลขคณิตและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ซึ่งคะแนนแบบการเรียนรู้แต่ละแบบ การเรียนจะนำไป หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์กับแนวคิดปรัชญาการศึกษา โดยใช้สูตร Pearson's Product Moment Correlation ผลการวิจัย พบว่ามีแบบการเรียนรู้ที่นิสิตชอบแบบ คือ แบบร่วมมือ

แบบมีส่วนร่วม และแบบอิสระ ส่วนแบบการเรียนที่นิสิตไม่ชอบมี 3 แบบ คือ แบบพึ่งพา แบบหลักเลี้ยง และแบบแข่งขัน และพบว่าลัทธิสารัตถนิยมมีความสัมพันธ์ในทางลบกับแบบการเรียนแบบร่วมมือ แต่มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับแบบการเรียนแบบหลักเลี้ยง ลัทธิพิพัฒนาการนิยมมีความสัมพันธ์ในทางลบกับแบบการเรียนแบบอิสระ แต่มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับแบบการเรียนแบบมีส่วนร่วม ลัทธิอรรถิถาวิทยานิยมมีความสัมพันธ์ในทางลบกับแบบการเรียนแบบพึ่งพา แบบแข่งขัน และแบบมีส่วนร่วม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 และความสัมพันธ์ระหว่างชุดตัวแปรของแนวคิดปรัชญาการศึกษา กับชุดตัวแปรของแบบการเรียน มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.4609 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ลักขณีย์ มินะนันท์ และรุจิเรศ ธนุรักษ์ (2528 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง “การศึกษาแบบการเรียนของนักศึกษาพยาบาล โรงพยาบาลรามาริบัติ” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแบบการเรียนแบบต่าง ๆ ของนักศึกษาพยาบาล โรงพยาบาลรามาริบัติ โดยเปรียบเทียบแบบการเรียนของนักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระดับชั้นปี และภูมิลำเนาต่างกัน ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 1 ถึง ปีที่ 4 โรงพยาบาลรามาริบัติ ปีการศึกษา 2526 จำนวน 275 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบการเรียนของกราชาและไรซ์แมน ซึ่งแบ่งแบบการเรียนเป็น 6 แบบ คือ แบบอิสระ แบบหลักเลี้ยง แบบร่วมมือ แบบพึ่งพา แบบมีส่วนร่วม และแบบแข่งขัน ผลการวิจัยมี ดังนี้

1. นักศึกษาชอบแบบการเรียนทั้ง 6 แบบ ในระดับต่ำจนถึงระดับสูง โดยมีแบบการเรียนแบบร่วมมืออยู่ในระดับสูง มีแบบการเรียนแบบมีส่วนร่วม แบบพึ่งพา แบบอิสระ อยู่ในระดับปานกลาง และมีแบบการเรียนแบบแข่งขัน แบบหลักเลี้ยง อยู่ในระดับต่ำ
2. นักศึกษาที่มีภูมิลำเนาในกรุงเทพและต่างจังหวัด มีแบบการเรียนไม่ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
3. นักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกัน มีแบบการเรียนไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
4. นักศึกษาที่มีระดับชั้นปีต่างกัน มีแบบการเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ฉัฐพงษ์ เจริญทิพย์ (2529 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง “ความนิยมแบบการเรียนของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พินยูลอก” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความนิยมแบบการเรียนของนิสิตที่มีเพศและผลการเรียนต่างกัน รวมทั้งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความนิยมแบบการเรียนกับผลการเรียนของนิสิต แยกตามคณะธรรมชาติวิทยาเอกและชั้นปี กลุ่มตัวอย่างคือ นิสิตปริญญาตรี ภาคปกติทุกคณะ ทุกชั้นปี ที่ลงทะเบียนในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2528 จำนวน 730 คน เครื่องมือที่ใช้คือแบบวัดแบบการเรียนของนิสิตเป็นแบบมาตรฐานส่วนประมาณค่า จำนวน 60 ข้อ

วัดแบบการเรียน 6 แบบของกราชาและไรซ์แมน เก็บข้อมูลโดยใช้สถิติภาคสมทบนำแบบสอบถามไปให้นิสิตตอบ โดยขอเวลาเรียนจากผู้สอนวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐาน ทดสอบ ค่าที (t) และหาค่าสหพันธ์แบบพอยท์ไบซีเรียล ได้ผลสรุปเป็นคณะ ดังนี้

1. นิสิตคณะศึกษาศาสตร์ ก่อนเรียนวิชาเอกและเมื่อเรียนวิชาเอกแล้ว นิสิตชายและหญิงนิยมแบบการเรียนแบบร่วมมือและแบบมีส่วนร่วมสูงสุด และนิยมแบบการเรียนแบบหลักเล็งต่ำสุด ยกเว้นกลุ่มศึกษาศาสตร์ที่เรียนวิชาเอกทางคณะสังคมศาสตร์ นิสิตชายนิยมแบบการเรียนแบบพึ่งพาสูงสุด นิสิตชายและหญิงนิยมแบบการเรียนแบบอิสระ แบบหลักเล็ง และแบบมีส่วนร่วมแตกต่างกัน นิสิตที่มีผลการเรียนดีและพอใช้ทั้งก่อนเรียนวิชาเอกและเมื่อเรียนวิชาเอกแล้ว ต่างก็นิยมสูงสุดในแบบการเรียนแบบความร่วมมือและแบบมีส่วนร่วม และนิยมที่สุดในแบบการเรียนแบบหลักเล็ง ยกเว้นกลุ่มศึกษาศาสตร์ที่เรียน นิสิตที่มีผลการเรียนต่างกันนิยมแบบการเรียนแบบแข่งขัน แบบร่วมมือ แบบพึ่งพา และแบบมีส่วนร่วมแตกต่างกัน นิสิตที่มีผลการเรียนดีและพอใช้ทั้งก่อนเรียนวิชาเอกและเมื่อเรียนวิชาเอกแล้ว ต่างก็นิยมสูงสุดในแบบการเรียนแบบ ร่วมมือและแบบมีส่วนร่วม และนิยมที่สุดในแบบการเรียนแบบหลักเล็ง ยกเว้นกลุ่มศึกษาศาสตร์ที่เรียนวิชาเอกทางคณะสังคมศาสตร์ นิสิตที่มีผลการเรียนดีนิยมแบบการเรียนแบบพึ่งพาสูงสุด นิสิตที่มีผลการเรียนต่างกันนิยมแบบการเรียนแบบแข่งขัน แบบร่วมมือ แบบพึ่งพา และแบบมีส่วนร่วมแตกต่างกัน ความสัมพันธ์ระหว่างผลการเรียนกับแบบการเรียนแบบแข่งขันเป็นบวก สำหรับกลุ่มก่อนเรียนวิชาเอกและ เมื่อเรียนวิชาเอกจบแล้ว แบบการเรียนแบบร่วมมือ แบบพึ่งพา แบบแข่งขัน และแบบมีส่วนร่วม มีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลการเรียน

2. นิสิตคณะวิทยาศาสตร์ ก่อนเรียนวิชาเอกและเมื่อเรียนวิชาเอกแล้ว นิสิตชายและหญิงนิยมแบบการเรียนแบบร่วมมือสูงสุด และนิยมแบบหลักเล็งต่ำสุด นิสิตเพศต่างกันนิยมแบบการเรียนแต่ละแบบไม่แตกต่างกัน นิสิตที่มีผลการเรียนดีนิยมแบบการเรียนแบบมีส่วนร่วมสูงสุด นิสิตที่มีผลการเรียนพอใช้นิยมการเรียนแบบร่วมมือสูงสุด นิสิตที่มีผลการเรียนดีและพอใช้นิยมในแบบการเรียนแบบหลักเล็งต่ำสุด นิสิตที่มีผลการเรียนต่างกันนิยมแบบการเรียนแบบหลักเล็งต่างกัน เฉพาะกลุ่มก่อนเรียนวิชาเอก ความสัมพันธ์ระหว่างผลการเรียนกับแบบการเรียน พบว่ามีความสัมพันธ์อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

3. นิสิตคณะสังคมศาสตร์ ก่อนเรียนวิชาเอกและเมื่อเรียนวิชาเอกแล้ว นิสิตชายนิยมแบบการเรียนแบบร่วมมือสูงสุด นิสิตหญิงนิยมแบบการเรียนแบบมีส่วนร่วมสูงสุด นิสิตทั้งเพศหญิงและเพศชายนิยมแบบการเรียนแบบหลักเล็งต่ำสุด นิสิตชายและหญิงก่อนเรียนวิชาเอกนิยมแบบการเรียนแต่ละแบบไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อเรียนวิชาเอกแล้ว นิสิตชายและหญิงนิยมแบบการเรียนอิสระและแบบแข่งขันแตกต่างกัน ก่อนเรียนวิชาเอก นิสิตที่มีผลการเรียนดีนิยมแบบการเรียนแบบมีส่วนร่วมสูงสุด นิสิตที่มีผลการเรียนพอใช้นิยมแบบร่วมมือสูงสุด นิสิตที่มีผลการเรียนที่ไม่ต่างกันนิยมต่ำสุดใน

แบบการเรียนแบบหลักเดี่ยว ก่อนเรียนวิชาเอก นิสิตที่มีผลการเรียนต่างกันนิยมแบบเรียนแบบแข่งขัน และแบบมีส่วนร่วมต่างกัน ก่อนเรียนวิชาเอกแบบการเรียนแบบแข่งขันและแบบมีส่วนร่วมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลการเรียน เมื่อเรียนวิชาเอกแล้วแบบเรียนแบบอิสระมีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลการเรียน เมื่อเรียนวิชาเอกแล้วแบบการเรียนแบบอิสระมีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลการเรียน และแบบการเรียนแบบแข่งขันมีความสัมพันธ์ทางลบกับผลการเรียน

4. คณะมนุษยศาสตร์ ก่อนเรียนวิชาเอกนิสิตชายนิยมแบบร่วมมือสูงสุด นิสิตหญิงนิยมแบบมีส่วนร่วมสูงสุด ทั้งนิสิตชายและนิสิตหญิงนิยมแบบหลักเดี่ยวต่ำสุด นิสิตเพศต่างกันนิยมแบบการเรียนแบบอิสระแตกต่างกัน เมื่อเรียนวิชาเอกแล้วนิสิตชายและหญิงนิยมแบบการเรียนแบบร่วมมือสูงสุด และนิยมแบบหลักเดี่ยวต่ำสุด นิสิตเพศต่างกันนิยมแบบการเรียน แต่ละแบบไม่แตกต่างกัน ก่อนเรียนวิชาเอกนิสิตที่มีผลการเรียนดีนิยมแบบร่วมมือสูงสุด นิสิตผลการเรียนพอใช้นิยมแบบมีส่วนร่วมสูงสุด ทั้งนิสิตที่มีผลการเรียนดีและพอใช้ต่างก็นิยมต่ำสุดในแบบการเรียนแบบหลักเดี่ยว นิสิตที่มีผลการเรียนต่างกันนิยมแบบการเรียนแต่ละแบบไม่แตกต่างกัน ผลการเรียนและแบบการเรียนพบว่ามี ความสัมพันธ์อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

กล่าวโดยสรุป นิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิชญโลก นิยมแบบการเรียนที่เหมาะสม คือ แบบร่วมมือและแบบมีส่วนร่วม แต่ไม่อาจสรุปได้ว่า เพศต่างกัน และผลการเรียนต่างกันจะนิยมแบบการเรียนต่างกัน อีกทั้งความสัมพันธ์ระหว่างความนิยมแบบการเรียนกับ ผลการเรียนก็ไม่แน่นอน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับคณะ ธรรมชาติวิชาเอก และชั้นปี

กอบกาญจน์ ศรีประสิทธิ์ (2529 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาแบบการเรียนของ นักศึกษาพยาบาลในสถาบันการศึกษาพยาบาล สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย โดยใช้แบบสอบถามแบบ การเรียนของกราส์ซาและไรซ์แมน ผลการศึกษาพบว่า 1) นักศึกษาพยาบาล ในสังกัดทบวง มหาวิทยาลัย ชอบแบบร่วมมือเป็นอันดับหนึ่งและอยู่ในเกณฑ์สูง รองลงมาชอบในเกณฑ์ปานกลาง ได้แก่ แบบพึ่งพา แบบอิสระ แบบแข่งขัน และแบบหลักเดี่ยว ตามลำดับ 2) นักศึกษาพยาบาลที่มี ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกัน มีแบบการเรียนแบบหลักเดี่ยว แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญเพียงแบบ เดียว 3) นักศึกษาพยาบาล สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ต่างระดับชั้นปี มีแบบการเรียนแตกต่างกันอย่างมี นัยสำคัญ 5 แบบ คือ แบบหลักเดี่ยว แบบร่วมมือ แบบพึ่งพา แบบแข่งขัน และแบบมีส่วนร่วม 4) นักศึกษาพยาบาลต่างสถาบัน มีแบบการเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญเพียงแบบเดียว คือ แบบร่วมมือ

ทัศนีย์ สิริวัฒน์ (2532 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “แบบการเรียนของนักศึกษา คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง” มีวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อศึกษาและเปรียบเทียบทัศนคติของนักศึกษาคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ที่มีต่อแบบการเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ ในการวิจัยเป็นนักศึกษาคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ซึ่งกำลังศึกษาระดับปริญญาตรี

ชั้นปีที่ 1,2,3 และ 4 ปีการศึกษา 2531 จำนวน 852 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่ม อย่างง่าย แบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้พัฒนามาจากแบบสอบถามแบบการเรียน 6 แบบ ของกราชาและไรซ์แมน ได้แก่ แบบอิสระ แบบพึ่งพา แบบหลีกเลี่ยง แบบร่วมมือ แบบมีส่วนร่วม และแบบแข่งขัน ผลการวิจัยพบว่า

1. นักศึกษาคณะรัฐศาสตร์ชอบแบบการเรียนแบบมีส่วนร่วมและแบบร่วมมือมาก ส่วนแบบการเรียนอื่น ๆ ชอบปานกลาง ได้แก่ แบบอิสระ แบบหลีกเลี่ยง แบบพึ่งพา แบบแข่งขัน ตามลำดับ

2. นักศึกษาชั้นปีที่ 1,2,3 และ 4 ชอบแบบการเรียนแบบแข่งขันแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนแบบการเรียนอื่น ๆ พบว่าไม่มีความแตกต่างกัน

3. นักศึกษาที่มาเรียนเป็นประจำ ชอบแบบการเรียนแบบหลีกเลี่ยงแตกต่างจากนักศึกษาที่มาเรียนเป็นบางครั้ง และนักศึกษาที่ไม่เคยมาเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนแบบการเรียนอื่น ๆ พบว่าไม่มีความแตกต่างกัน

ชวนสิทธิ์ สุชาติ (2532 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง “การเปรียบเทียบแบบการเรียนของนิสิตคณะศึกษาศาสตร์ ในระดับอุดมศึกษา ” การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อเปรียบเทียบแบบการเรียน ของนิสิตสาขาการศึกษาของมหาวิทยาลัยในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย จำแนกตามวิชาเอกเพศ สถาบัน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยจัดแบ่งแบบการเรียนเป็น 6 แบบ ตามแนวของกราชาและไรซ์แมน คือ แบบการเรียนแบบแข่งขัน แบบร่วมมือ แบบหลีกเลี่ยง แบบมีส่วนร่วม แบบพึ่งพา และอิสระ ตัวอย่างประชากรเป็นนิสิตชั้นปีที่ 4 ซึ่งสุ่มจากนิสิตสาขาการศึกษา วิชาเอกภาษาไทย ภาษาอังกฤษ สังคมศึกษา คณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย จำนวน ทั้งหมด 442 คน ผลการศึกษารูปได้ดังนี้

1. นิสิตที่มีวิชาเอกต่างกันมีแบบการเรียนแบบหลีกเลี่ยง และแบบมีส่วนร่วมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01และ.05 ตามลำดับ โดยนิสิตวิชาเอกภาษาไทยมีแบบการเรียนแบบหลีกเลี่ยงต่ำกว่านิสิตวิชาเอกสังคมศึกษา และนิสิตวิชาเอกวิทยาศาสตร์มีแบบการเรียนแบบมีส่วนร่วมสูงกว่านิสิตวิชาเอกภาษาอังกฤษ

2. นิสิตในแต่ละวิชาเอกมีแบบการเรียนแบบแข่งขัน แบบร่วมมือ แบบหลีกเลี่ยง แบบมีส่วนร่วม แบบพึ่งพา และแบบอิสระ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีแบบการเรียนแบบร่วมมือสูงสุด รองลงมาได้แก่แบบมีส่วนร่วม แบบอิสระ แบบพึ่งพา แบบแข่งขัน และแบบหลีกเลี่ยงต่ำสุด

3. นิสิตที่มีเพศต่างกันมีแบบการเรียนแบบมีส่วนร่วม แบบพึ่งพา และแบบอิสระ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ,.01 และ .001 ตามลำดับ โดยนิสิตหญิงมีแบบการเรียนแบบมีส่วนร่วมสูงกว่านิสิตชาย นิสิตหญิงมีแบบการเรียนแบบพึ่งพาสูงกว่านิสิตชาย และนิสิตชายมีแบบการเรียนแบบอิสระสูงกว่านิสิตหญิง

4. นิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกันมีแบบการเรียนแบบหลีกเลี่ยง และแบบมีส่วนร่วมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำมีแบบการเรียนแบบหลีกเลี่ยงสูงกว่านิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง และนิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงมีแบบการเรียนแบบมีส่วนร่วมสูงกว่านิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ

คำริ กุลประสิทธิ์ (2532 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง “การเรียนของนักศึกษาเทคนิคการแพทย์ คณะเทคนิคการแพทย์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแบบการเรียนของนักศึกษาคณะเทคนิคการแพทย์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น และเปรียบเทียบแบบการเรียนของนักศึกษาเทคนิคการแพทย์ คณะเทคนิคการแพทย์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ตามตัวแปรเพศ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและ ระดับชั้นปี กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยเป็นนักศึกษาเทคนิคการแพทย์ คณะเทคนิคการแพทย์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ซึ่งศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2531 จำนวน 133 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม แบบการเรียนของนักศึกษา ซึ่งแบ่งแบบการเรียนออกเป็น 5 แบบ คือ แบบอิสระ แบบพึ่งพา แบบแข่งขัน แบบหลีกเลี่ยง และแบบร่วมมือ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ คะแนนเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที และการทดสอบค่าเอฟ ผลการศึกษา ค้นคว้ามีดังนี้

1. นักศึกษาเทคนิคการแพทย์ คณะเทคนิคการแพทย์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น มีแบบการเรียนแบบร่วมมือเป็นอันดับหนึ่ง และอยู่ในเกณฑ์มากอันดับสอง รองลงมาได้แก่ แบบอิสระ แบบพึ่งพา และแบบแข่งขัน ตามลำดับ อยู่ในเกณฑ์ปานกลาง อันดับสุดท้าย ได้แก่ แบบหลีกเลี่ยงและอยู่ในเกณฑ์น้อย

2. นักศึกษาเทคนิคการแพทย์ชายและหญิง มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในแบบการเรียนแบบอิสระและแบบแข่งขัน

3. นักศึกษาเทคนิคการแพทย์ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงและต่ำ ไม่มีแบบการเรียนแบบใดที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

4. นักศึกษาเทคนิคการแพทย์ชั้นปีที่ 1,2,3 และ 4 มีแบบการเรียนรู้แบบแข่งขันแตกต่างกัน อย่างน้อยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยที่นักศึกษาชั้นปีที่ 2 มีความแตกต่างจากนักศึกษาชั้นปีที่ 4 และ 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักศึกษาชั้นปีที่ 2 มีแบบการเรียนรู้แบบแข่งขันมากกว่า นักศึกษาชั้นปีที่ 1 และ 4

พรทิพย์ บุญรอด (2534 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง แบบการเรียนรู้ของ นักศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากร จากกลุ่มตัวอย่าง 961 คน โดยใช้เครื่องมือ คือ แบบวัดแบบการเรียนรู้ ของ กราชาและไรซ์แมน พบว่า นิสิตมหาวิทยาลัยศิลปากร ชอบแบบการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมสูงสุด ชอบแบบการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมมีรองลงมา และชอบแบบการเรียนรู้แบบหลีกเลี่ยงน้อยที่สุด และเมื่อทำการเปรียบเทียบความเกี่ยวข้องระหว่างแบบเรียนกับระดับชั้นปี สาขาวิชา และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พบว่า รูปแบบการเรียนรู้กับระดับชั้นปี ไม่มีความเกี่ยวข้องกันที่ระดับนัยสำคัญ .05 ขณะที่สาขาวิชาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างก็มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับการเรียนที่ระดับ นัยสำคัญ .01 ขณะที่สาขาวิชาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างก็มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับการ เรียนที่ระดับนัยสำคัญ .01 โดยที่นิสิตสาขาวิชามนุษยศาสตร์ชอบแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือสูงสุด ขณะที่นิสิตสาขาวิชาสังคมศาสตร์และสาขาวิทยาศาสตร์ ชอบแบบการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมสูงสุด และ นิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับสูงและระดับต่ำ ชอบแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือ สูงสุด ขณะที่ นิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับกลาง ชอบแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือสูงสุด

วิชาญ เลิศลพ (2534 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “แบบการเรียนรู้ของนักเรียนใน โครงการวิทยาศาสตร์โอลิมปิก โดยใช้แบบสำรวจลักษณะการเรียนรู้ ซึ่งคัดแปลงมาจากแบบสำรวจ การเรียนของ เดวิด เอ คอลบ์ (David A. Kolb) โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ตอนปลาย แผนการเรียนวิทยาศาสตร์ ที่สอบคัดเลือกเข้าอบรมเข้มในโครงการวิทยาศาสตร์โอลิมปิก ปีการศึกษา 2533 และ 2534 ผลที่ได้จากการวิจัย พบว่านักเรียนที่มีสาขาวิชาต่าง ๆ จะมีแบบการเรียนรู้ แตกต่างกัน โดยมีลำดับที่ในการเรียนแตกต่างกันด้วย

จันทนา พรหมศิริ (2535 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัย เรื่อง แบบการเรียนรู้ของนิสิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ โดยเปรียบเทียบการเรียนของนิสิต กับระดับชั้นปี สาขาวิชาและ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เก็บรวบรวมข้อมูลจากนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ด้วยแบบวัดการเรียนรู้ ของกราชาและไรซ์แมน ผลการวิจัยพบว่า นิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ชอบแบบการเรียนรู้แบบ ร่วมมือสูงสุด และชอบแบบการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมรองลงมา ชอบแบบการเรียนรู้แบบอิสระน้อยที่ สุด นอกจากนี้ยังพบว่า นิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีความสัมพันธ์กับแบบการเรียนรู้ที่ระดับ นัยสำคัญที่ .01 ส่วนระดับชั้นปี และสาขาวิชา ไม่มีความสัมพันธ์กับแบบการเรียนรู้ที่ระดับนัยสำคัญ ที่ .05 และ .01 ตามลำดับ

สุทัศน์ เศรษฐมกุล (2536 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัย เรื่อง แบบการเรียนรู้ของนักศึกษามหาวิทยาลัยเอกชน โดยเปรียบเทียบแบบการเรียนรู้ของนักศึกษา จำแนกตามระดับชั้นปี สาขาวิชา และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างนักศึกษามหาวิทยาลัยเอกชน รวม 7 แห่ง และใช้แบบวัดการเรียนรู้ของกราดาและไรซ์แมน ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษามหาวิทยาลัยเอกชน ชอบแบบการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมสูงสุด ชอบแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือรองลงมา และชอบแบบการเรียนรู้แบบหลีกเลี่ยงน้อยที่สุด นอกจากนี้จากการเปรียบเทียบแบบการเรียนรู้กับระดับชั้นปี สาขาวิชา และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พบว่า นักศึกษาต่างระดับชั้นปี และต่างสาขาวิชา ชอบแบบการเรียนรู้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ .01 ส่วนนักศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แตกต่างกัน ชอบแบบการเรียนรู้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ .05

รสรินทร์ พิมพ์บรรยงค์ (2542 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “รูปแบบการเรียนรู้ของนักศึกษาโครงการจัดการศึกษาสำหรับบุคลากรประจำการ ของสถาบันราชภัฏนครราชสีมา” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการเรียนรู้ของนักศึกษาของสถาบันราชภัฏนครราชสีมา ที่เน้นนักศึกษาภาคปกติ (pre - service) และนักศึกษาที่เป็นบุคลากรประจำการ (in - service) และเปรียบเทียบเจตคติที่มีต่อรูปการเรียนรู้ของนักศึกษาสถาบันราชภัฏนครราชสีมา ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 845 คน ด้วยแบบวัดการเรียนรู้ ซึ่งปรับปรุงมาจากแบบวัดการเรียนรู้ของกราดาและไรซ์แมน (Grasha and Reichaman) และวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าความแตกต่างโดยใช้ค่าที (t - test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way Analysis of Variance) ผลการวิจัยพบว่า

1. นักศึกษาภาคปกติ สถาบันราชภัฏนครราชสีมา ชอบรูปแบบการเรียนรู้แบบให้ความร่วมมือสูงสุด ชอบรูปแบบการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมรองลงมาและชอบรูปแบบการเรียนรู้แบบหลีกเลี่ยงน้อยที่สุด ส่วนนักศึกษาที่เป็นบุคลากรประจำการ สถาบันราชภัฏนครราชสีมา ชอบรูปแบบการเรียนรู้แบบหลีกเลี่ยงสูงสุด ชอบรูปแบบการเรียนรู้แบบแข่งขันรองลงมา และชอบรูปแบบมีส่วนร่วมน้อยที่สุด ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบระหว่างประเทศของผู้เรียนแล้วพบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. นักศึกษาชายและหญิง ชอบรูปแบบการเรียนรู้แบบให้ความร่วมมือสูงสุด และชอบรูปแบบหลีกเลี่ยงน้อยที่สุด โดยมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05

3. นักศึกษาต่างสาขาวิชา ชอบแบบการเรียนรู้ไม่แตกต่างกันนอกจากนักศึกษาสาขาการศึกษา ชอบรูปแบบการเรียนรู้แบบแข่งขันสูงกว่านักศึกษาสาขาวิทยาศาสตร์ โดยมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

งานวิจัยในต่างประเทศ

งานวิจัยต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับแบบการเรียนมีดังนี้

โค๊กเกอร์ (Coker 1984 : 2373 - A) ได้วิจัยเรื่อง แบบการเรียนของนักศึกษาพยาบาล ซึ่งได้ศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างวิธีสอน 2 แบบ แบบหนึ่งเป็นวิธีการสอนที่ให้ผู้เรียนมีการเรียนแบบอิสระ (independent style learning) ส่วนอีกแบบหนึ่งเป็นการเรียนแบบพึ่งพา (dependent style learning) กับการคิด 3 แบบ วิธีการสอนของครูที่ผู้เรียนชอบและผลการเรียนปลายภาค โดยศึกษาจากนักศึกษาพยาบาล 2 กลุ่ม เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบทดสอบการคิด (cognitive style tests) โดยกลุ่มแรกถูกสอนด้วยวิธีการสอนแบบพึ่งพาหรือขึ้นอยู่กับครูผู้สอน กลุ่มที่สองถูกสอนด้วยวิธีการสอนแบบอิสระที่ให้ตัดสินใจด้วยตนเอง ผลการวิจัยปรากฏว่า นักศึกษาพยาบาลมีแบบการเรียนที่อิสระและแบบการเรียนที่พึ่งพาในเปอร์เซ็นต์ที่เท่ากัน นักศึกษาพยาบาลมีผลการเรียนที่แตกต่างกันเพียง เล็กน้อยและวิธีการสอนของครูที่ผู้สอนชอบจะเป็นวิธีการสอนแบบอิสระ และค่าเฉลี่ยของผลการเรียนแบบอิสระมีนัยสำคัญกว่าผู้เรียนแบบพึ่งพา

ครานสตัน และแม็คคอร์ต (Cranston and Meort. 1985 :136) ได้ทำการวิจัยเชิงปฏิบัติการ โดยเปรียบเทียบ แบบการคิดกับแบบการเรียนของนักศึกษาพยาบาลระดับปริญญาตรี จุดมุ่งหมายของการศึกษาเรื่องนี้ เพื่อจะอธิบายว่าระดับสัมฤทธิ์ผลของนักเรียนพยาบาลจะแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญหรือไม่ เมื่อเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มที่วัดด้วยแบบการคิดฮิลล์ (The Modified Josep Hill Cognitive Style Map) กับกลุ่มที่วัดด้วยเครื่องมือวัดแบบการเรียนของกราสซาและและไรซ์แมน (The Grasha Riechman Student Learning Styles Scales) ตัวอย่างการศึกษาเป็นนักเรียนพยาบาลจำนวน 60 คน ที่ลงทะเบียนเรียนในวิชาแนะนำการพยาบาลทางคลินิก (Introductory Clinical Nursing Course) ณ วิทยาลัยชุมชนในตะวันตกเฉียงใต้

กลุ่มตัวอย่างนี้ถูกเลือก โดยการสุ่มเข้าไปทดลองและกลุ่มควบคุม และใช้เครื่องมือวัดแบบการคิด ขณะที่นักเรียน 30 คนในกลุ่มทดลองถูกประเมินด้วยเครื่องมือวัดแบบการเรียนและทั้ง 2 กลุ่มจะถูกแปรผลกลุ่มด้วยข้อมูลวิเคราะห์ผู้เรียน สำหรับคะแนนผลสัมฤทธิ์ของทั้ง 2 กลุ่มได้จากการประเมินใน 5 วิชาที่เรียนในเทอมนั้น ข้อมูลที่ได้มานี้วิเคราะห์ด้วยค่า t-test พบว่า ความแตกต่างของผลสัมฤทธิ์ใน 2 กลุ่มนี้แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

เลกซ์ (Lex 1975 :6093 -A) ได้ทำการทดลองเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ในมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในมรัฐอินเดียน่า (Indiana) โดยใช้วิธีเรียนต่างกัน คือ กลุ่มทดลองเรียนแบบกระบวนการกลุ่ม (Group Dynamics หรือ Non-structured Group Experience) ส่วนกลุ่มควบคุมเรียนแบบเดิม ผลการทดลองปรากฏว่า ไม่มีความแตกต่างอย่างมี นัยสำคัญระหว่าง

กลุ่มทั้งสองนี้ แต่นักศึกษาในกลุ่มทดลองรู้สึกพอใจต่อประสบการณ์ที่ได้รับ และชอบการเรียนรู้แบบกระบวนการกลุ่มนี้มาก เพราะมีโอกาสได้แสดงความคิดเห็นของตนเองและรู้สึกเป็นอิสระในการเรียน

อิสเมล (Ismeil 1983 : 2304 - A) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์กับแบบการเรียนรู้ของนักศึกษามาเลเซียที่ตั้งใจศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยอิดลินยัสตอนเหนือ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาจำนวน 126 คน ส่วนเครื่องมือที่ใช้คือแบบวัดแนวโน้มผลสัมฤทธิ์ของเบห์ราเบียนและแบงค์ (Mahrabian and Bank's Measures of achieving tendency) และแบบวัดแบบการเรียนรู้ของคอล์บ (Kolb's Learning Style) ผลการวิจัยปรากฏว่า

1. แรงจูงใจที่หลีกเลี่ยงความล้มเหลว มีส่วนสัมพันธ์กับการเรียนรู้ที่เป็นประสบการณ์ตรง (Concrete Learning)
2. แรงจูงใจที่ประสบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีส่วนสัมพันธ์กับการเรียนรู้ที่เป็นนามธรรม (Abstract Learning)
3. กลุ่มวิชาการ (Academic major group) หรือระดับของโรงเรียน (Level of School) มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญระหว่างแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์กับแบบการเรียนรู้แต่ละแบบ
4. แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียน ถูกพบว่าเป็นอิสระจากลักษณะสำคัญของแบบการเรียนรู้แต่ละแบบที่นักศึกษานิยมชมชอบ

ทอร์กรูด (Torgrude 1980:1435 - A) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ของแบบบุคลิกภาพและประสบการณ์ในอาชีพกับแบบการเรียนรู้ของผู้เรียนทางการศึกษา และทำงานเกี่ยวกับสังคม กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาริญาโท และปริญญาเอก 300 คน จาก 2 สาขาวิชาที่ทำงานเกี่ยวกับสังคม แบบสอบถามที่ใช้นี้ต้องการวัดการพัฒนาคุณลักษณะของนักศึกษา 3 แบบ ซึ่งมีความสัมพันธ์กับบุคลิกภาพทางการศึกษาและลักษณะของอาชีพจากการศึกษาพบว่า บุคลิกภาพและแบบการเรียนรู้มีความสัมพันธ์กัน คุณลักษณะทางการศึกษาและประสบการณ์ทางด้านอาชีพมีความสัมพันธ์กับแบบการเรียนรู้ แต่ไม่มีความสัมพันธ์กับการปรับตัว

เอ็นทวิสและโดโรธี (Entwistle and Dorothy 1979 :132-143) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพ วิธีการเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา พบว่า นักศึกษาที่มีบุคลิกภาพแบบเก็บตัว มีนิสัยในการเรียนหรือวิธีการเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคิดว่านักศึกษาที่มีบุคลิกภาพแบบแสดงตัวและได้สรุปผลการศึกษาไว้ว่านักศึกษาที่เรียนดีจะมีบุคลิกภาพแบบเก็บตัว มีวิธีการเรียนที่มีแรงจูงใจในการเรียนสูง ตลอดจนมีความมั่นคงทางอารมณ์

สรุปกรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยศึกษารูปแบบการเรียนรู้ของนักศึกษาโครงการจัดการศึกษาสำหรับบุคลากรประจำการ (กศ.บป.) ของสถาบันราชภัฏนครศรีธรรมราช โดยผู้วิจัยใช้แนวคิดการแบ่งรูปแบบการเรียนรู้ของกราชบาและไรซ์แมน (Grasba and Reichman 1975 : 88) ซึ่งแบ่งรูปแบบการเรียนรู้ออกเป็น 6 รูปแบบ คือ (1) แบบอิสระ (2) แบบหลีกเลี่ยง (3)แบบให้ความร่วมมือ

(4) แบบพึ่งพา (5) แบบแข่งขัน (6) แบบมีส่วนร่วม ตัวแปรที่ศึกษาได้แก่ เพศ อายุ ประสบการณ์ทำงาน และคณะที่สังกัด จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยต่างๆที่เกี่ยวกับรูปแบบการเรียนของนักศึกษาทั้งในประเทศและต่างประเทศ ระบุว่า นักศึกษามีแนวโน้มในการเรียนที่แตกต่างกัน และจากงานวิจัยพบว่า มีตัวแปรหลายตัว เช่น เพศ ระดับชั้นปี สาขาวิชา สถานภาพของผู้เรียน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีผลกระทบและมีความสัมพันธ์กับรูปแบบการเรียน ทำให้นักศึกษามีรูปแบบการเรียนที่แตกต่างกัน ซึ่งรูปแบบการเรียนของนักศึกษาจะเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่เป็นประโยชน์ต่ออาจารย์ในการจัดสภาพการณ์การเรียนการสอนที่เหมาะสมกับผู้เรียน โดยสามารถกำหนดหรือสร้างรูปแบบการสอน ทั้งนี้เพื่อให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และช่วยทำให้สถาบันกำหนดรูปแบบการเรียนที่เหมาะสมต่อผู้เรียน อันจะเป็นช่องทางในการนำนวัตกรรมทางการเรียนการสอนมาใช้ได้อย่างเหมาะสม และที่สำคัญยิ่งก็จะเป็นแนวทางสำหรับพัฒนางานด้านวิชาการของสถาบัน เพื่อจะนำไปพัฒนาการเรียนการสอนตลอดจนกำหนดนโยบายทางวิชาการของสถาบันราชภัฏนครศรีธรรมราชต่อไป